

Underteksterne til 'Jesus og den hellige visdom'

Udskriften rummer underteksterne og ikke en ren oversættelse af talen. Undertekster er som regel sammentrængte og opstrammede udgaver af talen, og derfor gengiver de ikke talen præcist. Desuden er udarbejdelsen af undertekster underlagt begrænsninger med hensyn til tid og plads, og det betyder, at sproget ikke altid er lige mundret og naturligt. Men underteksterne skulle gerne gengive hovedindholdet i filmdialogen.

INDHOLD

Introduktion ved Steve Simmons (0:00:00 - 4 min.) s. 1

1. Jesu funktion som visdomslærer (0:04:36 - 58 min.) s. 2

2. Den visdomsorienterede praksis, Jesus anviste (1:01:59 - 56 min.) s. 15

3. "Arbejderne i vingården" set i visdommens perspektiv (1:58:14 - 16 min.) s. 27

Spørgerunde (2:14:21 - 58 min.) s. 31

Sang og afslutning (3:12:17 - 6 min.) s. 45

INTRODUKTION VED STEVE SIMMONS

Hej, jeg hedder Steve, og jeg er spirituel ... og religiøs, og jeg tror ikke, jeg er den eneste. Jeg er Steve Simmons, og jeg er leder af efteruddannelsen. Velkommen til 2013-rækken af Couillard-mindeforelæsninger. Det er dejligt, at I er kommet, og alle er kommet i dag.

Som I nok ved, begyndte vi i 2007 at lege med nogle tanker, som faktisk var kommet hertil med Art Freeman i 1980'erne, da han forelæste om åndelig dannelse her. Omkring 2007 begyndte flere af os lærere på fakultetet at diskutere, om det ikke ville være godt at have åndelig dannelse i studieplanen her. Nu har vi det, og propagandaen ligger i forhallen. Se på den, hvis I er interesserede. Sjovt, som Ånden trækker os rundt. Vi startede med at skabe valgfaget åndelig dannelse, og vi begyndte så at drøfte, om vi skulle have et åndelig vejlednings-spor. Der var mange indvendinger imod det, men en indre stemme sagde ja. Så nu gør vi også det. Da vi overvejede, om vi skulle invitere Cynthia Bourgeault tænkte jeg, at selvom vi normalt inviterer forskere og teologer, så kunne åndelige vejledere jo komme. Det er gæve folk, og der er omkring 60-70 mennesker. Og så kom I allesammen!

Hvis der ikke var plads til alle, havde vi gjort plads til flere i sidehallen. Vi

var bange for, at det ville ske. I hvert fald kan jeg se, at nogle af jer bruger den gule vifte, I fik tilbudt. Varmen er blevet skruet ned nu. Men lad mig sige, at hvis I stråler særligt her til morgen, så hold op med det! Så kan temperaturen måske blive mere normal.

Cynthia Bourgeault har været inspirerende for mange af os. Hun har mindet os om noget vigtigt. Jeg nævnte modsætningen spirituel/religiøs, og det er en letkøbt modsætning, som er alt for letkøbt, fordi mange mener, man ikke behøver vælge imellem dem. Cynthia har blandt andet mindet os om vores egen kontemplative tradition og lært os *igen* at synge Davidssalmerne og mindet os om *igen*, som Whitterington siger i *The Jesus Quest*, at hvis der er en dominerende skildring af Jesus i NT, så er det som visdomslærer, og det er netop dagens hovedemne, da Cynthia vil tale om forholdet mellem Jesus og visdomstraditionen. Så er der hendes seneste bog, som om det ikke var nok, *The Holy Trinity and the Law of Three*, og her forsøger hun at udrede trådene i treenheds-læren, og samtidig giver hun os en ny metafysik. Så tak for det. Hun er født i Westchester i Pennsylvania. Hun angiver som mentorer og tutorer Thomas Keating, Richard Rohr og en skør, anonym munk. Det er alt, hvad vi ved om denne munk. Vi er glade for at se dig. Hun bor i dag i Maine, på en ø ved Sunset Maine. Det undrer mig, hvad Sunset betyder. Solen går jo ned i vest. Men det kan I spørge hende om senere.

Som I nok ved, er der frokost ved middagstid. I kan købe billetter i forhallen og evt. bøger af Cynthia. I pausen klokken 10.30 kan I sludre, købe en bog, købe en billet og køle af. Jeg håber, temperaturen falder. Men I skal ikke høre på mig, men på Cynthia Bourgeault. Lad mig præsentere hende. Velkommen, Cynthia.

1. JESU FUNKTION SOM VISDOMSLÆRER

Okay. Tak, tak. Min første opgave er at klare det her yndefuldt. Sådan! Ikke dårligt for en 66-årig. Godt. Godmorgen allesammen. Jeg er meget glad for invitationen fra Steve og Moravian College til at holde foredrag om mit arbejde med visdomslæreren Jesus og om, hvordan det står til med verden og mine tanker om det. Lad mig se, om jeg kan se jer over podiet her.

Foredragets emne "Visdomslæreren Jesus" er titlen på min bog fra 2008, og den var en slags definitiv, trykt version af foredrag, som jeg havde holdt og

som blev til en lydbog hos Sounds True i 2005, som hed *Encountering the Wisdom Jesus*. Den udsprang oprindeligt af nogle foredrag og seminarer, som jeg holdt i Aspen Wisdom School og i Vancouver School of Theology de foregående år. Så det har været et stadigt voksende materiale. Det har glædet mig meget, at den er blevet modtaget godt, og at det ser ud til, at den i de fem år, der er gået siden dens udgivelse, på en vis måde har bevist sin værdi, fordi den har ansporet folk til at se endnu en gang på Jesus, både kristne og andre, folk, der var færdige med Jesus, og folk, som kun opfattede ham som kulturens lim. Det er bogens præstation. Jeg tror, at grunden til det er, at den har præsenteret ham som visdomslæreren Jesus. Det synes at åbne nye muligheder. Hvad mener jeg så med denne betegnelse?

Da jeg studerede teologi i Philadelphia i årene omkring 1970 fik vi kun præsenteret to synsmåder: Jesus som præst, og Jesus som profet. Begge synsmåder havde deres fortalere og en vis appel. Man kunne fordybe sig i hver af dem og finde en mængde teologiske overvejelser. Men der var det problem med dem, i hvert fald ud fra en nutidig vinkel, at de var kultisk indlejrede i hver deres tradition, profet i jødedommen og præst i kristendommen og jødekristendommen. Derfor er de ikke så meningsfulde for mennesker uden for – glem ikke din handske – er de ikke så meningsfulde for folk uden for den bestemte kulturkreds. Desuden er det virkelig svært at hævde i ramme alvor, at Jesus brugte de titler om sig selv eller ville have bifaldet, at de blev brugt om ham. Derfor bringer de os ikke tættere på denne mands natur eller betydning. De tvinger os også til at betragte ham gennem bestemte religiøse filtre, som i dag ikke kan betragtes som alment kulturelt gods.

Min opgave har ... Jeg må først bede jer om tilgivelse og så se på mine notater, for jeg vil ikke tale uden at kunne se jer, men hvis jeg ikke ser på mine notater, glemmer jeg, hvor jeg skal hen.

Det område, jeg har forsøgt at arbejde med, er ... Som supplement, ikke i modsætning til, men som et supplement til alt det, vi kan sige om Jesus på baggrund af den kristne tro og vores trosmæssige, liturgiske og teologiske traditioner, så er det, vi burde fremhæve i stadig større grad, at Jesus er en universel kulturskat. Han tilhører hele menneskeheden. Han er virkelig ... og jeg synes, det er en stor skam, at fordi mange mennesker er blevet frastødt af yderst rigide og sommetider fuldstændig karikerede fortolkninger af Jesus, føler de sig fremmede for denne nationale, internationale og globale kulturskat, hvis visdom vi har stor brug for. Uden at skulle slås med, om han var Guds eneste søn eller en person i Treenigheden eller om andre gik forud for ham, uden at

skulle slås med det, kan man kun sige, og man kan støtte sig til hele fire akademiske discipliner, at han var den første i den vestlige del af verden, som eksemplificerede det, vi i dag kalder for nondual bevidsthed, og skabte en vej, der førte til den, som den første i vores kultur.

Han red også på en voksende bølge, når han eksemplificerede det, som de store religiøse traditioner i dag kalder for *bodhisattva-bevidsthed*. Han kaldte det *Menneskesønnen*. Det var den eneste titel, som han helt sikkert accepterede og brugte om sig selv. Meningen med den er tydeligvis, set i en tværreligiøs kontekst: En kosmisk tjener. Den klassiske forståelse af det er ifølge den buddhistiske tradition: Et menneske, der, selvom det har opnået oplysningen, så det kan forlade kredsløbet af genfødelser, vælger at blive her, indtil alle levende væsener er befriet fra det. Det beskriver Jesus ganske godt. Han er med i spidsen af denne globale bevægelse mod nondual bevidsthed, *bodhisattva*-ånd eller universel medfølelse. Og i den forstand er han virkelig interessant og værd at se på én gang til.

Jeg ser blandt andet mit eget arbejde som en bestræbelse på at skabe åbninger, så vi kan se på ham én gang til, og skabe åbninger, som ikke forenkler eller udvander den kultiske praksis og den mystiske vision, som er vejens kerne. Det er en svær balancegang, men jeg har gjort et forsøg. Det er ikke et enten/eller, og jeg tror ikke, at vi skal slå os til tåls med "Jesus, min broder og ven" for at gøre dette menneske med en vision om en forvandling af alt universelt forståelig. Vi må finde andre veje til at hævde det.

Da vi har nået det punkt, hvor der er flere mennesker uden for kirken end inden i den, og mange af dem tørster og er religiøse, tror jeg, at de, der taler fra de religiøse institutioner må se sig godt for og spørge sig selv: Hvordan skal vi få dette her ud rent formidlingsmæssigt? Ikke som det gamle, grove kors, som vi slår folk oven i hovedet med, men som en gave til alle, vores indsats for at åbne op for og i stadig højere grad give alle og enhver adgang til den universelle kærligheds vej. Hvordan gør vi det? Og hvordan praktiserer vi det, vi prædiker? Hvordan kan vi leve op til normen om at vise kærlighed og barmhjertighed, som han anviste, eksemplificerede, efterlevede, døde for og levede for? Hvordan? Det er nogle af de spørgsmål, som dirigerer mit arbejde med emnet. Jeg placerer mig med den ene fod indenfor og den anden udenfor.

De fleste af de mennesker, jeg har med at gøre i min livsstilling, i mit særlige missionsfelt er det, jeg kalder "sønderknuste kristne." De har en ensartet profil. De er så godt som altid vokset op i kristne familier og tidligt i livet etablerede de sig som åndeligt nysgerrige søgende. Da de var omkring 14 år gamle havde

de en afvisende lærer, præst eller religiøs autoritet, som sagde: "Åh, nej. Nej. Ikke sådan." De afviste kort sagt spørgsmål og krævede, at de holdt sig inden for de doktrinære kategorier, og de sagde: "Ellers tak!" Mange er gået til andre religiøse veje. Mange har opgivet enhver religiøs vej. Men når man viser et Jesusbillede, som hjertet kan genkende, og sådan er Jesus altid blevet genkendt, så når man viser sådan et Jesusbillede, siger folk "Javel" og vil kigge på det.

Sådan er mit arbejde. Som sagt gør jeg det sådan, at jeg ikke presser nogen til at godtage kulten. For jeg elsker kristendommen, og jeg tror ikke, man kan være spirituel uden at være religiøs, i hvert fald ikke dybt spirituel. For visdomstraditionen strømmer netop igennem de religiøse traditioner, og det er i traditionerne, at man presses igennem nåleøjet ind i denne forvandling af eller af-døen fra det lille jeg, så noget andet kan ske. Derfor står jeg med det ene ben i kulten.

Hvorom alting er, på den baggrund synes jeg, at titlen eller betegnelsen "visdomslæreren Jesus" er en meget nyttig og tilgængelig måde at betragte Jesus på. Det er der tre grunde til. Da jeg som sagt læste teologi i årene omkring 1970 eksisterede kategorien ikke. Sagde man "visdom", udbrød nogen: "Gnosticisme!", som om man havde slået en prut offentligt! "Gnosticisme!" Men mangt og meget har ændret sig i de sidste 40-50 år, og til det bedre. Der er nu tre store informationskilder, som gør visdomslærer til et nyttigt perspektiv at se Jesus i.

Først og fremmest er der den store folkelige interesse for og den stadig mere grundige forskning i kristendommens eget visdomsbibliotek, som hovedsagelig blev opdaget i ørkenen ved Nag Hammadi i 1945. I starten var forskerne ivrige efter at distancere sig fra det. De sagde: "De er sene. De er ukristne. De er inficerede af andre tanker." Men i dag med en langt mere fordomsfri og stringent forskning er billedet ved at ændre sig, og især med Thomasevangeliet, som er den vigtigste visdomstekst, vi har. Forskerne har fået et andet syn på det, og nogle mener, at det tidligste lag i teksten daterer sig til år 30-65. Tænk på, hvornår Paulus skrev sine breve. Så indser I, at det er en primær kilde. Thomasevangeliet er en af de mest dybsindige samlinger af Jesu visdomsord. Det er interessant, og det ved kun få, at to tredjedele af det lapper over med de kanoniske evangeliers stof. Det er ikke som at lande på Mars. Men der er den forskel, at det tilføjer en visdomsramme til Jesu kendte visdomsord og får os til at betragte de kanoniske evangelier med større påskønnelse og nyvurdere det, Jesus stod for. Vi har Thomas-grupper overalt, fordi de hjælper folk til at møde Jesus på ny i visdommens perspektiv.

I øvrigt vil jeg reklamere lidt, da jeg nu har jeres opmærksomhed. Jeg vil i advent holde et Thomasevangelie-e-retræte på websiten *Spirituality & Practice*. Den tilbyder i adventkalender-form for hver af de 25 dage indtil jul et Thomas-udsagn, en kort kommentar af mig og en dagsaktuel øvelse. Det er en fin indfaldsvej til det og en god adventsforberedelse. Det er første gang i historien, at advent bliver fejret gennem denne skønne visdomstekst. Det koster 50 dollars og er et godt køb. Prøv at google *Spirituality & Practice*. Så finder I frem til det. Det er en virkelig brugervenlig e-mail-website. Vi kan måske tale om det i pausen.

Genopdagelsen af kristne visdomstekster og forståelsen af, at Jesus står i en visdomstradition, er en yderst vigtig indsigt, som helt ændrer situationen i kristendommen.

For det andet har der været den globale, tværreligiøse dialogs bevægelse, hvor der er foregået en virkelig vellykket, indbyrdes dialog mellem den kristne tradition og de andre store religiøse traditioner om klosterlivet og kontemplationen og ikke om intellektuelle doktriner. Men ved at dele praksis og erfaringer er vi bedre i stand til at pejle os ind på, hvem Jesus i virkeligheden er, var og vil være, og hvordan han egentlig passer ind i de store traditioner, som sigter på en opvågning – ikke som det kosmiske unikum, som vi i Vesten har forstået ham som, men som en kosmisk tjener. At se ham udfolde sig ikke i ensom majæstat, men som led i en bevægelse, der spirede frem over hele kloden, da Gud søgte at forløse verden, det er virkelig stort! Der er udgivet mange skønne bøger, som forsøger at sammenligne Jesus og Buddha og deres tanker. Vi har Thomas Merton, som skrev en banebrydende bog i tresserne, hvori han tolker ørkenfædrenes tro ud fra de buddhistiske mestres lære. Det åbner det hele op. Folk siger: "Åh, det er jo det, han gør. Spændende!"

Så der gøres, som vi sejlere siger, mange yderligere pejlinger fra de andre traditioners side, og der udvises, vil jeg sige, en enorm velvilje. På det mest stive og ubøjelige, eksoteriske niveau tænker man tit, at det er min religion imod din. Det er Darwins de bedst egnedes overlevelse, og her tilslutter fundamentalister sig jo evolutionstanken! Men når man med tiden udvikler en større kontemplativ forståelse, så ved alle traditionerne, at vi er i samme båd. Vi har ikke kun én konkurrent. Buddhismen vil ikke slå alle andre. De vil alle sammen synke eller svømme i fællesskab. Det er i meget høj grad den stemning, der præger den tværreligiøse dialog. Der gives megen hjælp og der modtages megen hjælp og velgørende støtte, når de forskellige religioner hver har stafetten for en tid. Så der er en fælles vision om en solidarisk verden, hvor

hver af de forskellige veje repræsenterer én bestemt farve i den hellige regnbue, uden hvilken vi ikke ville kende lyset. Helt anderledes end i Fox News.

En tredje ting, der har gjort visdommens perspektiv så lettilgængeligt i dag, er den vidt udbredte genoplivelse i løbet af de sidste halvtreds år af den kontemplative praksis. Fra og med 1970'erne blev kristne lægfolk omsider tilbudt meditationsmetoder. De skulle ikke gå til buddhismen eller hinduismen for at kunne meditere. "Den kristne meditation" og den centrerende bøn kom begge fra munke og abbeder i hæderkronede, kontemplative, kristne traditioner, og de var beregnede til at give søgende kristne adgang til kernen i deres kontemplative arv, som de fleste ikke havde kendt til. Jeg var en af de få heldige, fordi jeg som barn mødte kvækerne, og derfor kendte jeg til stilhed og meditation, og det var en stor gave. Men disse metoder har skabt ny plads til den meditative praksis i kristendommen, og når folk fordyber sig i den kontemplative praksis, begynder de at opdage, at den ikke kun er et redskab til at finde ro, stress af eller nærme sig Gud uden ord, men at den ændrer tanken, og den udvikler evnen til at genkende med hjertet, hvad der som sagt er grundlaget for, at Jesus overhovedet åbenbarer sig.

Der er opstået et regulært vandskel her. Efter min erfaring afspejler nutidens kirkekultur slet ikke den kultur. I lærerstillinger på seminarier og i præstestillinger i større kirker sidder der som regel folk, som ikke er oplært i meditation, og nogle er uforsonlige modstandere af det. Hvis den centrerende bøn benyttes, foregår det i kælderen, og præsten tager sig af vigtigere ting. Men i befolkningen som helhed og især blandt yngre mennesker er der et voksende antal mennesker, som ikke kunne leve uden meditation. Så der er et misforhold. Da kirkerne ikke er interesserede på ledelsesniveau, og præsteseminarierne stadig ikke giver sin tilslutning til eller fremstiller denne vej, så er det som en blokeret flod, hvor vandet søger andre veje. Jeg tror, det er det, der foregår i de etablerede kirker. De er bare ikke inde i det program, som er basis for denne genoplivelse af en mere universel kristendom. Og her tænker jeg ikke bare på en villighed – "Jeg elsker at meditere, for så kommer Ånden" – men på en omdannelse af hjernen, som iværksættes af meditationen og som ikke sker på anden måde, uanset hvor mange ph.d.'er man får, og uden den er det umuligt at få adgang til kernen i nogen religiøs tradition overhovedet. Netop dér er vi kørt fast, og jeg kan kun gentage det og håbe, jeg ikke bliver gjort tavs.

Men det er de tre ting, som er udviklinger, der er sket i de sidste halvtreds år i kirken i den utroligt spændende tid, vi har levet i, som har gjort det muligt

at anlægge et helt nyt syn på Jesus på grund af visdomsperspektivet. Med det som baggrund vil jeg nu gå over til at tale om, hvorfor sammenkædningen af visdommen og Jesus er nyttig.

For det første er der en tematisk overensstemmelse mellem dem eller en fælles mission så at sige. Visdommen sigter på en forvandling. Når man ser på understrømmen, på visdomstraditionerne i alle de store religiøse traditioner og ser deres grundlæggende ligheder, ser man, at de begynder med omtrent samme overbevisning. Den går ud på, at mennesker, som vi normalt opfatter os selv – "Jeg hedder Cynthia, og jeg skal holde et foredrag i dag, måske to" – denne slags menneske, det selvoptagede jeg, er simpelt hen et ufuldstændigt jeg. Det er sådan set løfteraketten her, som sætter noget andet i kredsløb, og livet, som vi kender det, er uden denne forvandling en hul skal, ja, en karikatur. De fleste af de store religioner i verden mener, at mennesker lider under en fatal identitetsforvirring. Et billede på det, som jeg kan lide, er agernet. Hvem skulle tro, at det gemmer på et egetræ? Og vi bruger alle vores 60-70-80 år på at polere skallen i stedet for at lægge det i jorden og lade det vise, hvad det er. Mennesket er ifølge visdomstraditionen som et agern, og den dybere mening med dets tilværelse på jorden er at spire frem og vokse til et egetræ, som udgår fra agernet, men er noget andet. Det er visdommens grundpåstand.

Hvis I ikke synes, det lyder som noget, Jesus har sagt, så vil jeg henvise til Johannes kapitel 3: "I skal fødes på ny af vand og ånd" eller "fødes på ny ovenfra." Jesus taler i Johannesevangeliet helt klart om en højere fødsel. Den fundamentalistiske, evangelikale tradition er med på det, men det punkt, hvor de nok overdriver det, er, når de tror, at det er en engangsførelse som hos Paulus. I de klassiske traditioner er det en fortsat og tiltagende udfoldelse af den nye mulighed, ligesom et agern tiltagende vokser, når det har sendt sit skud over jorden. Så vi kan se den overensstemmelse, at Jesus vil skabe en forvandling og gentager, at vi skal afdø fra os selv, hvad alle tolker sådan, at vi skal handle barmhjertigt. Men det betyder faktisk at afdø fra jeget, som tror det styrer alt, og lade noget andet, et nyt centrum for bevidstheden, dukke frem. Hvis det ikke er hundrede procent klart i de kanoniske evangelier, så hør den klassiske visdomslære i Thomasevangeliet. Det er budskabet om forvandling i en nøddeskal. Det er udsagn 28:

Jesus sagde: Jeg stod solidt midt i kosmos og viste mig udadtil i menneskeskikkelse. Jeg så, at alle var drukne og ingen tørstige, og mit hjerte var bedrøvet over menneskenes børn, for deres hjerte er blindt, og de kan ikke se indefra. De

er kommet til verden tomme, og de forlader den tomme. For øjeblikket er I også drukne, men når I ikke er drukne længere, vil I også vende jer om og stå.

Det er budskabet om forvandling i dets tydeligste form. Vi er drukne og flakker forvildet om på den horisontale akse og søger lykke og tilfredshed her, og vi kan ikke finde det. Vi forstår ikke, at der er en bydende nødvendighed i vores tilværelse. Men hvis vi kan, kan vi *stå*, åbne os for denne mulighed og udfolde den. Det er budskabet om forvandling i visdomstraditionen lige dér. Når først man ser det dér, og så ser på evangelierne, tænker man: "Næh, det er overalt i evangelierne! Hvorfor har jeg ikke set det før?" Så det er nok punkt ét.

Jeg mener, og det er min udlægning af det, og den deles faktisk af mange, der studerer religionsantropologi, at den forvandling, Jesus kalder os til, bestemt drejer sig om vores adfærd, men den angår ikke kun den. Denne forvandling af vores adfærd udspringer af og er afhængig af en forvandling af bevidstheden. Med andre ord skal vi komme ud over en adskillende synsmåde og frem til en enhedspræget synsmåde. Vi holder en øvelse i eftermiddag, som viser jer, hvad jeg mener med det.

Men én af kvalerne, de fleste kristne har – og jeg må nok indrømme, at det også er mit problem, og det er det for mange af os – er, at vores synsmåde er indbygget i hjernen, installeret på forhånd. Når man køber sin sjæls iPad, er det det styresystem, man får. Det ser ud fra adskillelsen, opdeler synsfeltet og siger: "Jeg er mig, og alt andet er uden for mig." Og så ordner det synsfeltet i symmetriske modsætninger: Dem og os, godt og ondt, mand og kvinde, og flytter rundt på tingene med mere/mindre-joysticken. Vi ser altså ud fra en adskillelse og altså, og prøv at forstå det, ser ud fra knaphed, for når man opdeler feltet i dele, får man aldrig det hele. Så den mekanisme, der er indbygget i hjernen og hjælper os til at se livet, er et knapheds-fremkaldende synsfelt. Så vi er bange, føler os truede og isolerede og utrygge, og dilemmaet for os kristne er, at vi forventes at handle på baggrund af denne overflod og storsindethed og gavmildhed, selvom vi ikke kan se den!

Men Jesus bad os ikke om at gøre det og springe ud i noget, vi ikke kunne se. Han bad os arbejde på at kunne se det. Og når vi lærer at se ud fra enheden eller se i det nonduale perspektiv, så følger adfærden efter meget mere automatisk. Ser man ikke i et trusselsperspektiv, handler man ikke som truet. Ser man i et trusselsperspektiv, handler man som truet, selvom man tilslører det med pæn teologi.

Det store problem, som jeg vil tale om efter pausen, er at vi har glemt de

metoder, som Jesus rent faktisk anviste for at ændre vores bevidsthed. Når man opdager dem, og de ligger lige for næsen af os, når man gør det og bruger dem, indser man, at kristendommen er indrettet på en usædvanlig vækstfremmende måde. For når man begynder at bruge metoderne, begynder man at omdanne hjernens og hjertets forbindelser. Så begynder man at se på en anden måde og dermed opføre sig på en anden måde.

For mig at se giver det rige løfter for kristendommens fremtid, at vi omsider kan rekonstruere dens praksis, så vi kan begynde at forme kristne, som fortjener deres navn. Det er den første grund til, at titlen visdomslærer er vigtig.

Han var lidenskabeligt optaget af at udvikle den menneskelige bevidsthed, således at mennesker kunne optræde som en del af et fremspirende, højere fællesskab, og ikke som en flok rovdyr, som konkurrerer med hinanden og prøver at få mest muligt ud af det selv. Han så det nye billede, så to tusinde år fremad i tiden, så det billede, som er blevet helt klart i dag, og han gav os en praksis, og han gjorde alt, hvad han kunne for at skubbe folk ind i denne nye udvikling. Det er op til os at følge den, men det er en visdomsdagsorden. Den er også forståelig for de andre religioner. "Vi har også en visdomstradition." Vi kan tale sammen. Vi kan sætte os sammen ved festbordet med en fælles vision om menneskeheden i skøn forening. Det er det første punkt.

Den anden grund til, at jeg tror, at titlen visdomslærer er nyttig, er, at Jesus i sin undervisning brugte de klassiske, visdomsorienterede metoder og midler, som er kendt i alle de store visdomstraditioner i verden. Når man for eksempel spørger folk, selv børn: "Hvordan underviste Jesus?", hvad siger folk så straks? Lignelser! Alle ved, at Jesus brugte lignelser. Men mange ved ikke, hvad lignelser er. Man skal studere for at få besked. Mange forveksler dem med maksimer, som i *Poor Richard's Almanac* og med gode historier, som "Den barmhjertige samaritaner". Men Jesu lignelser ligger i virkeligheden meget tæt på det, som buddhismen kalder *koan'er*. Det er paradoksale udsagn, som egentlig sigter på at kortslutte kredsløbene i den almindelige, kognitive hjerne. Man kan ikke få dem til at stemme! Det er som med: "Hvordan lyder én hånd, der klapper?" ... en *koan*. "Du skal fødes igen!" Hjernen kan ikke kapere dem, og uanset hvor meget man arbejder med dem, vil hjernen sige: Nej, nej! Man må betragte dem i et helt andet perspektiv.

Bibelforskerne er begyndt at få fat i den lange ende af det og er begyndt at se ... Crossan og Brendan Scott blandt andet har set på lignelsernes undergravende karakter, men for det meste i et politisk perspektiv. De mener, at Jesus

var ude på at omstyrte det bestående samfund. Tag "Den barmhjertige samaritaner", hvor den dybere mening i historien om at hjælpe sin næste er, at dem fra det udvalgte folk ikke hjalp deres næste, og den, der var et udskud, var den, der gjorde dét, som det udvalgte folk undlod at gøre. Så rigtig mange bibelforskere har talt om lignelsernes politisk undergravende karakter.

Men hidtil har kun en eller to taget det næste skridt og set på, hvordan lignelserne faktisk hovedsagelig er undergravende for de velkendte egocentriske strukturer i bevidstheden og for vores tænkemåde og brug af mere/mindre-joysticken. Vi ser på det i eftermiddag. De sigter på at få os til at sige: "Hvad! Jeg giver op." Så opstår der en ny opfattelsesmåde i kraft af dem. Det er en klassisk visdomsorienteret metode. Så vidt jeg ved, var Thomas Merton, der skrev om dem i 1964, den allerførste, som forstod og anerkendte den nøje overensstemmelse mellem lignelserne og zenmestrenes paradoksale *koan'er*. Det var et stort gennembrud, både i den tværreligiøse dialog og i forståelsen af hans sigte set i et større perspektiv.

Lignelserne er én ting, men der er også visdomsord. Når man læser Thomas-evangeliet, opdager man, at det egentlig er en samling af 114 visdomsord. Det er korte og tit ironiske eller gådeagtige udsagn. En af mine favoritter er: "Hvis I bringer det, I har i jer, frem, vil det frelse jer. Hvis I ikke bringer det, I har i jer, frem, vil det tilintetgøre jer." Eller hvis man tager evangeliernes version: "Den, der vil redde sit liv, mister det. Den, der vil miste det, finder det." Det er klassiske, paradoksale udsagn. Igen ligner de *koan'er*. De vender tingene på hovedet.

En anden kunstart, som Jesus anvendte meget tit og som er typisk for de klassiske visdomstraditioner over hele verden, er de såkaldte læresituationer. En læresituation eller en "dharma-belæring," som det hedder i buddhismen i dens hårde skole, består i, at i stedet for at læreren besvarer et spørgsmål direkte, vil læreren skabe en læresituation, hvor eleven må besvare det selv. Et klassisk eksempel på en læresituation stammer fra en tekst af en ørkenfader. Det kan være et referencepunkt.

En søgende kom til en af de gamle abbaer i ørkenen og sagde: "Hvordan vinder jeg evigt liv?" Abbaen sagde: "Vil du virkelig gerne have evigt liv?" Han svarede: "Ja, ja, jeg vil!" Og abbaen siger: "Godt, nu skal du høre. Se den gravplads nede ad vejen. Du skal blive dér i nat og våge, og hele natten igennem skal du banke og hamre på de dødes grave, håne dem, sige, de kommer i helvede, og håne dem på alle mulige måder." Han går derhen, og hele natten raser han. Han vender tilbage næste morgen, og abbaen spørger, hvad der skete. Han svarer:

"Intet." "Godt," sagde abbaen. "I aften skal du tage derhen, og så skal du prise dem og fortælle dem, hvor skønne de er og hvor ædle de er, og at de skal sidde ved Herrens bord." Så går han derhen, våger og vender tilbage. "Hvordan gik det?" spurgte abbaen. "Hvad skete der?" "Intet." Abbaen sagde: "Hvorfor skete der intet?" Den søgende sagde: "De var tavse. De er jo døde!" Abbaen sagde: "Sådan skal du også være død over for ros og ris, hvis du vil vinde evigt liv."

En læresituation. Et svar ville have været uforståeligt. Men efter sin hamren på gravene forstod han det. Jesus gør meget tit det, hvis man ser godt efter, at han underviser på grundlag af situationer. Et godt eksempel er hans svar på: "Skal vi betale skat til kejseren?" "Hvis ansigt er på den?" "Kejserens." "Så giv ham den." Så han snor sig fri med sin fremragende evne til at udnytte materialerne i en situation til at skabe en læresituation for alle. Han skrev på jorden, da alle ville stene kvinden, der var grebet i ægteskabsbrud. Han gav sig god tid, og så: "Lad den, der er ren, kaste den første sten." Det er en klassisk læresituation, som visdomslærere benytter. Jeg blev udsat for det i min træning, og jeg ved, at man aldrig glemmer det. Det er eksempler på, at han brugte visdommens metoder og midler.

Endelig tror jeg – men lad mig se på mine notater, så jeg ikke glemmer noget vigtigt. Jo, det er rigtigt. Punkt tre er, at han efterlod en vej til målet. Vi ser på det efter pausen.

Punkt fire er, at det vigtigste, ja, det eneste, som han insisterede på i alle sine samtaler med mennesker i alle evangelierne, er, at man får kontakt med ham ved en personlig genkendelse. Han opstillede ikke læresætninger, som man skulle tro på, eller praksisformer, som man skulle udføre. Men alle evangelierne, de fire plus det femte, Thomasevangeliet, er baserede på denne genkendelsesproces. De er opbygget som dramatiske møder fra begyndelsen til slutningen. Tænk på disciplenes kaldelse ved bredderne af Galilæas Sø. En af dem sagde: "Kender du mig?" "Jeg så dig før." "Herre, jeg genkender dig." Nogle mærker det. "Hvem er han?" "Hvor bor du?" "Kom og se!" Denne genkendelsesproces fortsætter evangelierne igennem. Det er altid stillet sådan op, at tingene optræder i par. Nogle får ikke fat på det, og andre gør det. Det fortsætter til de allersidste møder med mennesker i hans liv: De to tyve på korsene. Og endelig de allersidste lovord, som udtales af officeren: "Sandelig, den mand var Guds søn." Hvilken del af genkendelsestemaet forstår I ikke?

Det er virkelig vigtigt, og jeg tror, at det er nøglen til alt andet. Mine øjne blev åbnet for dette tema af min lærer Bruno Barnhart, som er tidligere abbed i det kamaldolesiske kloster i Big Sur. Han har meget interessant at sige om

genkendelsestemaet som er værd at se på. Han skriver i bogen *Second Simplicity*:

Når vi følger Jesus gennem evangelierne, er vi vidne til mange dramatiske møder. Den ene efter den anden oplever en mystisk kraft i Jesus, som fra det øjeblik ændrer deres liv. Hvis vi er nærværende, når vi læser sådan en fortælling, vil vi selv opleve denne frigørende vækkelse. Det er let at finde eksempler: De to i Johannesevangeliet, kap. 1: "Rabbi, hvor bor du?" "Kom og se!" Kort efter i Johannes' fortælling vækkes Peter og Nathanael ved mødet med Jesus. I de andre evangelier hører vi om denne reaktion på Jesus hos den blinde mand på vej til Jeriko, hos faderen til den lamme dreng, officeren, hvis tjener var syg, tyven på korset ved siden af Jesus og officeren, der var til stede ved Jesu død. Igen og igen mærker vi livets gennembrud, bølgen af forundring.

Han siger videre:

Den Jesus, som vi møder, er et lys i verdens midte, en ild ved verdens yderste kant. Han rører sig bag billederne af sig selv som et alternativt kraftcenter. Han vækker det til live, som ligger i mit væsens kerne. Jesu mange helbredelser i evangelierne handler om en gradvis vækkelse til liv og bevidsthed, frihed og fylde for det jeg, der hen ad vejen fødes i mig. Erkendelsen af Jesus er en forenende erkendelse. Den er mit eget sande og evige væsens lys.

Dette her er virkelig vigtigt, for i en vis forstand miskrediterer det sådan set hele den måde, hvorpå vi fra starten har videregivet kendskabet til Jesus, altså ved at ordne og formidle vores teologi og doktriner og sommetider brænde anderledestænkende på bålet. Men det er bagklogskab, og netop det, fari-sæerne brugte. "Vi ved, Messias ikke fødes i Galilæa." De så på fortiden for at forudsige fremtiden, mens Jesus holder et spejl op for hjertet i nuet og siger: "Se, hvad du ser." Og det er virkelig umådelig vigtigt. For det er ved at udvikle hjertets genkendelsesevne, at folk finder Jesus, og det gælder dengang som i dag. Doktriner, som formidles i det ydre, kan være en udmærket støtte, men hvis de træder i stedet for arbejdet på at åbne sit eget hjerte, står de bare i vejen.

Når jeg taler om at åbne hjertet, så taler jeg ikke bare om følelser. Jeg taler om en evne, som er indbygget i hvert eneste hjerte her i salen og tjener til at transcendere rum, tid og dimensioner og den lineære tid og møde den levende Herre i det levende og evige nu. Den er indbygget i os alle. Og det er udelukkende ved at kultivere og anerkende og give form til denne egenskab i vores indre, at vi vil kunne genkende Jesus.

Jeg lavede engang en rigtig svinestreg over for kirkegængerne i en kirke, hvor jeg var præst. Jeg sagde: "Hvis Jesus ikke opstod fra de døde, rokker det så ved jeres tro?" I kan nok gætte svarene. Lange tirader, bygget på den nikæenske trosbekendelse. "Det er centralt i troen, for var det ikke sket, var troen meningsløs." "Det beviser, at ..." Sådan fortsatte de.

Men hør lige! Nathanael og Peter og Andreas og fønikereren og officeren – alle dem, der sagde ja til Jesus, vidste de noget om opstandelsen? Det lå alt sammen forude. De vidste ikke, at de fik korsfæstelsen og opstandelsen. Og de tilsluttede sig ikke Jesus, fordi de ville få et himmelsk liv. De tilsluttede sig, fordi der var noget i hjertet ved mødet med Jesus, som sagde ja, som så Jesus i øjnene og så en genspejling af deres egen evige livfuldhed og sagde: "Jeg tror", og straks sprang ud fra vippen uden at tænke på, hvad der ville ske.

Det er netop sådan, overleveringen foregår i alle de religiøse traditioner. Alle disse gyldne løfter og teologiske doktriner, de er en støtte, men de er ikke hovedsagen. Hovedsagen er den levende realitet, som ens eget hjerte er, og det faktum, at hjertet er den ultimative kosmonaut. Der er en klassiker fra midaldralderen, *Uvidenhedens sky*, hvor det hedder: "Sandelig, hjertet er lige så sandt dér, hvor dets kærlighed er, som det er i sit legeme, der lever ved det og til hvilket det giver liv."

Her er en anden gåde fra den tværreligiøse dialog: Ingen religiøs tradition vil benægte, at Jesus er en guru af højeste rang, en *sadguru*, som hinduerne kalder det, en af de største visdomsinkarnationer, der nogensinde har levet. *Sadguruer* forsvinder ikke bare fra verden, når de forlader deres krop. De er stadig tilgængelige, nærværende, til stede og nære. Det eneste, der kræves for at gå i dialog med dem, er, at man fjerner hylstrene, dækkerne, tvivlen og frygten, som så at sige danner en skorpe på vores eget hjerte, så vi ikke formår at lytte. Det er netop det, Jesus forsøgte at åbne for i sin undervisning, i sin død og opstandelse og i nadvermåltidet og som sagt, hvad vi kommer til, i praksisformer, som hjælper os til at fjerne skorpen over vores hjerte og vove at træde ind i dét i vores indre, som er hinsides døden, og opfatte ud fra det sted.

Jeg er selv et vigtigt bevismateriale, fordi jeg som tyveårig modtog nadverren første gang ved et tilfælde. Jeg gik til, hvad der lignede en koncert med et drengekor, og indså, at jeg gik til alters. Kvækere går jo ikke til alters og Kristen Videnskabs-folk heller ikke. Jeg var skrækslagen og hedning og uden kendskab til katekismen. Jeg ville have gået min vej, men jeg var bange for kirketjeneren. Så jeg modtog nadverren. Jeg havde knap fundet min plads, før jeg indså: "Det var dét!" Jeg forstod, at jeg havde mødt noget, jeg havde savnet hele mit liv.

Det sære var ikke, at jeg vidste det, men at jeg *vidste*, at jeg vidste det. Hvad er det i os, som erkender på den måde? Hvad det end er, der gør det, så er det vores inderste visdomsskat. Det er frigørelsen af det, renselsen af det og formgivningen af det, som er porten til en moden, religiøs livsførelse, og især kristen livsførelse. Efter pausen skal vi se nærmere på, hvad Jesus ville lære os om den port, så vi kan udvikle vores hjerte.

Jeg vil lige sige, så I ikke plages af tanken under pausen: Nej, jeg taler ikke om hjertet som begejstring eller glæde eller gudhengivenhed, så hvis man forstærker lovprisningen, så når man i mål. Jeg taler om en helt bestemt evne til at erkende ved sympatisk resonans, ved at matche indre med indre, rytme med rytme, som er en ganske særlig og nu videnskabeligt underbygget egenskab ved hjertets intelligens, som gør os i stand til at transcendere rum, tid, rumlighed og lineær kausalitet, både transcendere og inkludere det, i en langt større forståelse af, hvor vi er i det guddommelige kosmos. Det skal vi tale om efter pausen. Tak.

2. DEN VISDOMSORIENTEREDE PRAKSIS, JESUS ANVISTE

Godt. Lad os nu synge lidt for at stemme os til det følgende og for at samle de enkelte diskussioner til et hele. I har måske hørt sangens tekst før: "Slip alle de ting, som I har, og kom og følg med mig." I lærer hurtigt melodien. Bare syng med. Det vil hjælpe de andre.

Slip alle de ting, som I har, og kom og følg med mig.

Slip alle de ting, som I har, og kom og følg med mig.

Slip alle de ting, som I har, og kom og følg med mig.

Slip alle de ting, som I har, og kom og følg med mig.

Slip alle de ting, som I har, og kom og følg med mig.

Slip alle de ting, som I har, og kom og følg med mig,

og kom og følg med mig,

og kom og følg med mig.

Mit emne indtil frokostpausen er netop "Kom og følg med mig." Men hvordan gør man det? Hvis Jesus er en visdomslærer, følger det, at han efterlader en vej, og det vigtigste, vi hæfter os ved hos åndelig lærere, er den vej, de efterlader sig. Hvis nogen nu siger: "Jeg er elev hos Adyashanti", så spørger folk:

"Hvilken vej har han?" Ligeså med Gangaji og Keating: "den centrerede bøn." Men mærkeligt nok stiller vi ikke det spørgsmål i forbindelse med Jesus. Der er nogle interessante grunde til det teologisk og sociologisk set. Men der er altid nogle, der går imod strømmen, og især i den kristne kontemplative retning, og imod denne forbeholden over for, om Jesus efterlod en vej. Der er to grunde til, at vi er så forbeholdne over for at gøre det.

Den ene grund er, at kristne ynder at sige, at Jesus ikke efterlod sig en vej, men *er* vejen. Vi plejer at sige, at det var gennem hans opofrende og frelsende død på korset og opstandelse, at han gjorde det, der skulle gøres, således at den eneste vej er at tro på ham. Som det hedder på mærkater i hele bibelbæltet: "Tro på Kristus, og I skal blive frelst." Hans indsats var selve vejen. Men det er Paulus' teologi, ikke Jesus' teologi. Vi er nødt til hele tiden at gå tilbage og foretage den justering. Det var Paulus, som fandt frem til, at det var det budskab, Jesus havde, og det var derfor, at den skandale, at Messias blev dræbt så forsmædeligt, kunne forklares og omdannes og forvandles i Paulus' hjerte. Men det sagde Jesus ikke, og han kaldte udtrykkelig mennesker og sagde netop: "Hvis I vil have liv og have i overflod ... Hvis I vil være hele ..." "Hvis" var en indbydelse. "Større gerninger end mine, skal I gøre." Selvom det bagatelliseres ... [en tilhører taler utydeligt]. Okay. Det er i orden. Javel. Selvom det bagatelliseres i den kanoniske tradition, finder man det over det hele i Thomasevangeliet. Det handler kun om vejen.

En anden grund til, at vi i Vesten i særdeleshed kæmper med tanken om, at Jesus anviste en vej, er, at vi for det første ikke bryder os om ordet *helhed*. Vesten gav op over for *theosis*, guddommeliggørelsen af mennesket. Østen gjorde det ikke. På den tid, hvor Augustin levede, blev vi usikre på det. Vesten er domineret af et menneskesyn, som gør os så fordærvede af synd, at vi har glemt, at vi er skabt i Guds billede og lighed, og at vi kun kan gå tilbage til start i kraft af et overnaturligt indgreb fra Jesus Kristus, meget bekvemt ved kirkens hjælp. Men det kristne Vesten mistede modet til at hævde *theosis* eller guddommeliggørelsen, som var et led i den forenede, kristne tradition i fem århundreder og stadig holdes i hævd i det kristne Østen.

For det andet er vi blevet usikre på nytten af *gerninger*. Alt, hvad der lyder som "vej", lyder som "teknik", og alt, hvad der lyder som "teknik", lyder som "magt over Gud", og derfor raser mange over *gerningsretfærdighed* og forkyn-der højlydt: "Ved troen alene" og henviser til blandt andet den stakkels tolder, som kastede sig ned og sagde: "Herre, forbarm dig over mig." Men interessant nok findes denne slags modsætning igen udelukkende i det kristne Vesten, og

den er fuldstændig fremmed og ukendt for enhver anden vej i alle religiøse traditioner i verden, hvor man bare går ud fra, at den åndelige forvandlingsproces er et gensidigt samspil mellem nåden og gerninger. Den er ikke et enten/eller, men et både-og. Som det hedder i sufi-traditionen: "Man kan ikke fange en vildhest ved at løbe efter den, men løber man ikke efter den, lykkes det aldrig." Og det er ikke et problem, det er ikke et problem. Jeg tror, det er blevet et problem rent teologisk, fordi vi er kommet til at se nåden som noget overnaturligt og ikke som det normale i et univers, som er gennemtrængt af Guds kærlighed.

Så jeg vil bare påpege ud fra den tværreligiøse dialog, at vores tab af en vej og af modet til at spørge ind til det er en vestlig brist. Det finder ingen genklang i nogen af de store, religiøse traditioner, og det gør det heller ikke hos Jesus, hvis man leder efter det i teksterne, da han kalder os til en aktiv indsats for at opnå en forvandling. Det er ikke sådan, at vi når til Gud, for Gud er allerede kommet til os. Det er ikke sådan, at Gud er fjern, og at vi bruger teknikker til at nå ham. Sagen er, at Gud er nær og vi er fjerne, og at vi bruger praksis til at vågne og vende tilbage og erkende det, som vi allerede er blevet givet. Det er på den basis, jeg taler om praksis.

Jeg har brugt tid på dette punkt, fordi jeg udmærket ved, hvor svært det er at sælge tanken, især på protestantiske seminarier og i protestantiske kirker, om at gøre noget overhovedet, som betyder, at man kan tage et skridt og dermed begynde på den lange rejse. Vi vil ikke give folk den mulighed! Det er klart, at folk drives mod buddhismen, hinduismen, TM, mindfulness-meditation og de seneste ... De anerkender, at det at tage et skridt er en del af det at være *homo religiosus* eller *homo religiosa*. Vi tager skridtet som svar, og det er det vigtigste udtryk for vores natur som Guds børn. Vi burde opmuntres til det og ikke hindres i det. Men det kan vi ikke. Når vi ser på vejen ...

Mens vi holdt pause allesammen, dukkede der en skøn skammel op, som gør mig noget højere. Jeg vil udnytte den, hvis I tillader det, for jeg kan ikke spille herre så tit. Jeg har også nogle notater, jeg må støtte mig til. Okay, det er herligt. Så det gør jeg. Her kan man tale om forvandling! Hvad siger I så! Som opstanden!

For at sætte rigtig gang i debatten og for at anspore kristne til at tænke over den vej, deres lærer har anvist for at føre dem til den forvandling, som åbner hjertet for intimiteten ved Guds kærlighed og universelle barmhjertighed, skrev jeg et essay, der hed: "Jesu lære i en nøddeskal." Det dukkede op et sted i min bog om Maria Magdalene, hvor jeg forsøgte at afklare en sag, og det var

en underordnet sag, og jeg diskuterede altså sagen i Magdalene-bogen, nemlig: Hvorfor antager vi og gør det til et kernepunkt i den kanoniske tro, at Jesus levede i cølibat? På det punkt har vi virkelig meget blandede data, og i forskningen bygger man ikke teorier på blandede data. For ikke at blive korsfæstet for at påstå, at han ikke gjorde det, sagde jeg: Lad os se på, hvad Jesus faktisk anviste, og lade det være bestemmende for, om nu cølibatet var et krav, et afgørende træk ved den vej, han anviste, eller ej. Som følge heraf sagde jeg: Lad os prøve at beskrive den vej, han faktisk underviste i. Jeg opstillede tre hovedpunkter, og jeg vil gennemgå dem for jer nu, før vi holder frokostpause.

Det første og allervigtigste element i Jesus-vejen, den vigtigste metode, som han underviste i og antydede var drivfjederen i forvandlingen, vil vi nu om stunder betegne som *kenosis* eller en kenotisk form for spiritualitet. I nogle traditioner er det kendt som en overgivelsesvej eller en slippende vej eller en ikke-klamrende vej. Det var sådan set hans virkefelt.

Men ordet *kenosis* kommer helt klart i første række, fordi det stammer fra Paulus, nærmere bestemt fra den smukke hymne, som han citerer i Filipperbrevet, kapitel 2. Han indleder den med formaningen: "I skal have det samme sind i jer, som sås i Kristus." Derefter beskriver han dette sind. I har det på støttearket. Nogle af jer er allerede ved at læse det. Han siger: "Selvom han havde Guds tilstand, regnede han ikke ligheden med Gud for noget, han skulle klamre sig til." "Han" er Jesus. "Tværtimod tømte han sig selv ..." Verbet er *ekenosen*, og *kenosis* er afledt af det. Han tømte sig selv. Det er meget interessant ... Han fortsætter: "... tømte han sig selv, antog en slaves skikkelse og blev født som menneske. Da han var kendt som én af os, ydmygede han sig, lydig indtil døden, ja, på korset." Så da han var kommet til verden, blev han ved med at *kenosere*. Han var ensporet! Det var den vej, han anviste.

Hvad betyder det så? Der er blevet skrevet rigtigt meget om, hvad tømning af sig selv vil sige. Men i praksis er det indlysende. Hvis I har læst engelsk, som jeg har, og har lært at søge vink i konteksten, er det klart. Hvis I ser på linje 3 i citatet: "... regnede han ikke ligheden med Gud for noget, han skulle klamre sig til." Prøv for sjovs skyld at lave en gestus, som I synes udtrykker klamren. 1-2-3 nu! Prøv at fastholde den, og se jer om i salen. Uha. Det ser ikke særlig venligt ud. Det ligner det, man ser på mange stiftsmøder og konventer! Hvis det er kontekstens vink, hvad er *kenosis* så? Lav en gestus, der viser det. Prøv at se jer om. Ja, kroppen forstår det straks. Er det afkald? Prøv at lave en gestus, som udtrykker afkald. Ja, godt. Se, hvor godt kroppen forstår at gøre det. Teologerne siger "Zfy%kLw#/jQb". Kroppen bliver ikke forvirret. Slippen eller ikke-

klamren er sådan her. Afkald er sådan her. Det er resultatorienteret og skyder væk. Det er afværgende. Slippen er, som man siger i AA: "at være villig til at få det fjernet." Bare at åbne hænderne og give alting større plads. Det er sådan en vej, han praktiserede. Det er en anti-berettigelses-vej. Er I med? Så i stedet for at kræve sin ret, hævde, insistere og forlange skal man ganske enkelt gøre plads, så noget andet får mulighed for at komme til udfoldelse.

Mange opfatter det, især når det forbindes med overgivelse, som en kapitulation og ser det som et svaghedstegn. Men slippen, som faktisk ligger tæt på laden være, er en kreativ handling. Mange skønne, mystiske teologier siger, at det var sådan, Gud satte alting i værk i begyndelsen. Hvad sagde Gud i 1. Mosebog? "Lad der være ..." Hvad sagde Maria ved bebudelsen? "Lad der være ..." Hvad sagde Jesus i Getsemane Have? "Lad der være ..." Der er en fantastisk stor, åndelig kreativitet knyttet til denne slippen, gøren plads og overgivelse af sig selv til et større og mere barmhjertigt intelligensfelt.

Der er også mange interessante data om dette her. Jeg opdagede det først, da jeg have dyrket den centrerede bøn i mange år. Det er nok grunden til, at jeg udpeger den centrerede bøn som den praksis, som ændrede mit liv og mit syn på kristendommen. Derfor underviser jeg stort set kun folk i dag, som ikke bruger øvelsen eller vil lære den.

Den centrerede bøn er, hvis I ikke kender til den, en enkel meditationsform, som Thomas Keating udbreder og som er rekonstrueret af munkene i Spencer, Massachusetts, for at give folk direkte adgang til kernen i den kontemplative vej, og som udspringer af Jesu hjerte.

Under den centrerede bøn gør man det, at man undgår at samle tankerne, koncentrere sig og sige et ord konstant. Det, man gør, når man er blevet optaget af en tanke, altså alt, hvad der samler opmærksomheden i ét punkt, er, at man giver slip på tanken, ikke sådan her, men sådan her. Det gør man igen og igen under bønnen, for vi har jo mange tanker, ikke sandt? Jeg kan tælle de gange på én hånd i løbet af mine tredive års praksis, hvor jeg, straks jeg har sat mig, er sunket hen i en mystisk stilhed, så når jeg bliver spurgt efter to timer, hvad jeg laver, svarer jeg: "Hvad?" Det er typisk en tanke, en slippen, en tanke, en slippen. Men det, man foretager sig set i hjerneforskningens perspektiv, er, at man ændrer opmærksomhedens indstilling fra sådan her, hvor den er fæstnet ved et objekt og sommetider besat af det, til sådan her. Man øver sig i at give slip som en gestus og går fra sådan her til sådan her. Hvis I vil vide, hvad bønnen handler om, og lave den i bussen på vej hjem eller i en kø, og I ikke kan meditere, så øv jer i at gøre sådan her ... Dermed øver I jer i at gøre udadtil,

hvad den centrerende bøn gør indadtil. Tanke for tanke for tanke giver I bare slip på fikseringen på noget, også på noget godt – "Jesu kærlighed", "Min kære Gud". I slipper det bare. Så udvikler I evnen til at have en objektløs årvågenhed.

I gør også det, og her træder hjernevidenskaben til for at vise i meditationsforskningen, at når opmærksomheden og energien er begrænset og samlet og knyttet til et krav, et ønske, et standpunkt eller en identitet, så er hjernen og hjertet sådan set ude af takt, og det er lillehjernen eller *amygdala*, som bearbejder situationen og siger: "Fare, fare, fare" og mobiliserer os til at forsvare os eller bare komme væk. Men når vi med tiden lærer at slappe af og give slip – der findes billeder af det på internettet – så kommer hjernens og hjertets rytmer i takt igen. Det er en god, moderne, videnskabelig underbygget opfattelse af det, den ortodokse tradition kalder "at anbringe forstanden i hjertet." Der sker en afstemning, og der sker også en større aktivering af de mere moderne, menneskelige, højtudviklede dele af hjernen, som bearbejder det, der sker, og sætter arenaen i stand. Så vi begynder at se, at den kenotiske bevægelse – den kenotiske bevægelse, som opleves, indøves og indpræges som en fysiologisk og neurologisk gestus – fører til en større afstemning af hjerne og hjerte og en langt bedre og mere fuldstændig udnyttelse af de højtudviklede, menneskelige dele af hjernen. Sådan bidrager den centrerende bøn til at skabe grundlaget for denne bevidsthedsændring, som gør det muligt at begynde at forstå Jesu kenotiske praksis og udpege den som hans vigtigste metode. Så den er et uhyre vigtigt udgangspunkt.

Al meditation er en god ting. Al meditation vil faktisk igangsætte denne neurologiske omformning, som gør jer i stand til at begynde at få adgang til Jesu budskab om forvandling ud fra en ny hjerne og et nyt hjerte. Men den centrerende bøn er særlig passende, fordi dens metode er direkte baseret på *kenosis*, som er kernen i Jesus-vejen. Når først man får øje på det, ser man det overalt.

Igen gør passager i Thomasevangeliet det til overflod klart. I et af mine yndlingsudsagn spørger en af hans elever ham: "Hvordan vil du beskrive dine elever?" Han svarer: "De er som små børn, som bor på en mark, de ikke ejer. Når ejerne kommer og siger: 'Giv os vores mark tilbage', giver børnene dem den tilbage ved at klæde sig af og stå nøgne foran dem." Så i stedet for at forsvare sig og beskytte sig, laver de denne kenotiske afklædning og står nøgne og sårbare og åbne og blottet for besiddetrang. Det er Jesus-vejens kerne og det, han selv gjorde på korset i slutningen af sit liv. Ejerne kommer som farisæerne og romerne og siger: "Giv os vores land!" Afklæd jer og stå nøgne foran dem.

Og ud af denne kenotiske afklædning opstår et klarsyn og et lysende liv, som vi oplever i hjertet.

Efter min mening kan man se det over det hele. Det var den fremgangsmåde, han brugte under sin prøvelse i Getsemane. "Ske ikke min vilje, men din." Det var den, der førte ham gennem korsfæstelsen og videre, og ser man sådan på det ... Hvad er nu den berømte, smukke belæring, kernen i Jesu lære i Lukas 12,13 og følgende vers, som starter med manden, der ville bygge lader og oplagre sit overskud, og dén nat mistede han livet. Så fortsætter han med at tale om liljerne på marken, svalerne, ravnen – Jesu virkelig strålende drøftelse af et samfund og et liv, hvori fravær af besiddertrang og evnen til at give slip er den direkte vej til Guds nådige forsyn. Når først man ser det, ser man overalt, at Jesus aldrig valgte at følge den urokkelige viljes vej eller følge fastholdelsens eller berettigelsens vej. Det handlede altid om at lære den kenotiske respons som et middel til at få kontakt med et tidligere ubrudt felt. Jeg vender tilbage til det.

Jeg tror, at hvis vi udskiller og definerer kernen i den kristne vej som *kenosis*, og dernæst viser, hvordan den fungerer, igangsætter det en ægte dannelse. Jeg synes, det er klart, som jeg sagde før, at den centrerende bøn har været en spore til dette, fordi den begynder at igangsætte i meditationens indre laboratorium vigtige forandringer, som med tiden vil sive ud og sætte sit præg på vores livsførelse. Når vi med tiden langsomt opøver og indarbejder færdigheden i under meditationen at give slip på tanker, som vi griber, tænker over og søger identitet i – bare slippe dem – så vil vi gradvist indarbejde den som en grundindstilling for hjernens reaktion på situationer. Vi kalder det for "bøn". Vi begynder at lære, at bøn ikke kun handler om at sige ord. Det er denne forpligtelse eller villighed til at åbne os, "afklæde os og stå nøgne", som er den vigtigste vej til at få kontakt med Kristi levende hjerte. Når vi indøver den, først under meditationen og siger, som jeg lærte at gøre det, altså siger til os selv: "Det er jo kun de tyve minutter. Jeg har jo hele resten af døgnet til at svælge i tankerne, så tosset jeg vil." Jeg narrede mig selv. Men gradvist begynder det at omforme hjernen, og gradvist går det op for én, at når man øver det meditativt, kan man også gøre det i hverdagen, og så begynder man at arbejde på at tage den slippende holdning med ud i sin omgang med livet – med sin dagsplan, med sin dagsorden, med sin stress, med sin partner og med sine teologiske overbevisninger. Altsammen vil med tiden blive mildnet en smule, og denne mildnelse giver noget andet plads til at udfolde sig. Med tiden vil der vokse en

stadig dybere "sindighed" frem i én, eller som kvækerne ville sige "en hvile i Kristi hjerte" som sin midte. Det er udviklingens forløb.

Jeg kan ikke understrege nok, hvor vigtigt det er, at det gøres klart lige fra indføringen i troen til retræten før ordinationen og til det sidste suk på dødslejet, at *kenosis* står i centrum på Jesus-vejen. Han opviste den både i ord og gerning, og når vi gør det samme i vores liv, så gør vi det i solidaritet med Jesus. Så kalder vi den allestedsnærværende Jesus-energi frem og ind i vores hverdag og verden. Jeg kan ikke understrege det nok. Det, vi skal vide om Jesus, er, at han underviste i og efterlevede *kenosis*, så vi også kan gøre det og klare vanskelighederne.

Det andet element i Jesus-vejen er ét, som man ofte ser, men som sjældent anerkendes. Der kan være mange motiver til at udøve *kenosis*, og de store, religiøse traditioner griber det an på hver sin måde. Der er en stoisk *kenosis*, som siger: "Vi skal undgå verden for at være stærke." Der er en buddhistisk *kenosis*, som siger: "Grib ikke ud efter verdens ting, for de er som sukkervat. De er uden substans, og man får snavsede fingre." Men Jesu *kenosis* udspringer af noget andet. Jeg vil læse noget, jeg har skrevet, op, fordi jeg ikke kan sige det bedre:

Den *kenosis*, Jesus tænker på, er ikke en stoisk sindsro over for en ubarmhjertig virkelighed. Den er derimod porten til en guddommelig virkelighed, som man kan opleve lige her og nu som barmhjertig og uendeligt generøs. En overflod omgiver og nærer os som luften, vi indånder. Det er kun trangen til at beskytte os selv, der hindrer os i at se den. Derfor er hagen ved indsnævrende handlinger – griben, forsvaren og klamren – at de gør os åndeligt blinde, så vi ikke kan se den guddommelige generøsitetens dans omkring os. I den forstand er *kenosis* især et visionært redskab og ikke et moralsk redskab. Dens hovedformål er at rense erkendelsens optik.

Lad mig forklare det nærmere. Jeg vil nu træde ned fra skammelen, slappe lidt af og strække benene. Før pausen talte jeg om, at vores styresystem, som vi bruger til at opfatte virkeligheden i vores egocentriske tilstand, er et styresystem, som er baseret på knaphed. Når det er baseret på knaphed, skyldes det, at knapheden er indbygget i selve systemet. Det opfatter ved at adskille. Alle de store spirituelle veje og de store psykologiske veje – I kender måske Michael Washburn eller andre transpersonlige psykologer i nutiden – og de siger alle det samme: Ud fra en oprindelig, udifferentieret enhed begynder vi at definere os selv og mærke os selv, når vi adskiller os. Vi starter med at indse,

at vi ikke er Mor. Vi ligger ikke i Mors mave mere, og hun er anderledes end os. Det fremhæves igen og igen. Hinduismen taler om *skandhaerne*, slørene, som bliver til en adskillelse og mere og mere bliver det, vi opfatter, og om differentiering. Når vi differentierer, bliver ting til ting, fordi de får en identitet, og ens identitet er det, der adskiller én fra alt andet. "Jeg er ikke Wendy, for jeg er anderledes" eller "Steve". Og jeg kan opregne forskellene fra Steve meget nemt: Jeg har aldrig kunnet få sådan et skæg. Men vi gør os egentlig ikke klart, hvor fuldstændig fundamental denne differentiering er for vores identitetsfølelse, før vi ser en Myers-Briggs-test eller enneagram-test, og vi sluger den: "Jeg er en INFB". "Jeg er en 7'er". Vi vil kende de træk, der adskiller os fra alle andre. Og vi begynder tidligt: "En af de ting er ikke som de andre. De har allesammen fire ben. De har allesammen pels. De har allesammen haler. Én siger 'Vuf', en anden siger 'Miau'." "Kat, kat", siger den halvanden-årige. "En af de ting er ikke som de andre." Men hvis hjernens grundlæggende opbygning får os til at opfatte ved at adskille, så er en del af pakken, at vi opfatter på baggrund af knaphed. Vi aner en helhed, som vi ikke kan røre, fordi den kortslutter systemet. Det er grunden til, at de store mystikere altid har insisteret på, at der er to spørgsmål, hjernen ikke kan besvare: "Hvem er jeg?" og "Hvem er Gud?" Disse to spørgsmål kan ikke stilles på baggrund af adskillelsen. I så fald får man fordrejede svar.

Men det er meget svært at forestille sig en opfattelsesmåde, som ikke ser på baggrund af adskillelsen. Det er som at leve i tre dimensioner og forestille sig en fjerde eller leve i to og forestille sig en tredje – umuligt. Hvordan ville det egentlig være at se og føle på baggrund af enhed? For mange af os er det noget, der kun sker lejlighedsvis i det, man plejer at kalde en mystisk oplevelse. Som mystikeren sagde til pølsemænd om et pølsemix: "Ét med alt." Og vi behandler den sådan, som en sjælden, sær oplevelse. Men vi indser ikke, at der sker en omdannelse af hjerne-hjerte-systemet i dybden. Hjernen og hjertet skal forenes, hvad Ken Wilber ikke har opdaget! Det er nødvendigt for at skabe en opfattelsesmåde, som er holografisk og straks kan sanse og se den større helhed og finde sin plads i den – ikke ved at adskille, men fatte sammenhængen.

I kan det, hvis I lægger puslespil. I kan se på en brik og placere den uden at skulle se på alle brikkerne. "Åh, den skal være dér". Det er en gave. Det er non-dual erkendelse set i puslespilssammenhæng. Evnen til at tænke ud fra helheden er én af hjertets evner, og når hjertet og hjernen afstemmes, bliver vi stadig bedre til at gøre det.

En anden sammenligning, som kan give en fornemmelse af det, er noget, alle hadede eller elskede i skolen: At synge kanoner. Første gang vi sang *Row, row, row your boat*, gjorde mange det her ... *Row, row, row your boat ...*, fordi de ikke ville distraheres af de andre. Men lidt efter lidt dæmrede det så for én, at de andre stemmer ikke distraherer én, men støtter én, fordi de skaber en harmoni og gør det lettere at finde sin plads i helheden. Det er i hvert fald efter min opfattelse en helt præcis, musikalsk analogi til overskridelsen af en tærskel: fra at se ud fra adskillelsen – "De er katolikker, ikke som os. De er new-agere eller hinduer, og vi må beskytte os, for hvis vi ikke er anderledes, er vi ingen" – og så til at kunne se hele den organisk forbundne, menneskelige familie, som Paulus udtrykte det i et gudbenådet øjeblik, som lemmer på Kristi legeme, og se ud fra det og ikke fra delene.

Det kræver en afstemning af hjernen og hjertet. Afstemningen udvikles gradvist ved gerninger og ved nåden, og når afstemningen gradvist finder sted i et menneske, begynder det at blive muligt at bruge en anden opfattelsesmåde, som kan håndtere paradokser, som kan tænke ud fra et højere fællesskab og som gør én i stand til at opleve sig selv som udstyret med originalitet, ikke fordi man er anderledes end alle andre, men fordi man er afstemt med kilden, med sit egentlige centrum og ikke skal konkurrere med nogen.

Så Jesu fremhævelse af *kenosis* skyldtes ikke, at verden er ubestandig, men at realiteternes verden objektivt set er mættet med Guds herlighed, kærlighed, barmhjertighed og uendelige fylde, som er udeleligt hel. Det er kun vores fastholdelse af at bruge den mekanisme at opfatte gennem adskillelsen, som får os til at se en verden, som er brudt, fjendtlig, usammenhængende, tilfældig og splittet. Som alle andre store åndelige lærere sagde Jesus, at man først skal ændre opfattelse, og dernæst vil verden ændre sig. Man kan ikke ændre verden for på den måde at ændre opfattelse. Hvis man opfatter ud fra adskillelsen, får man aldrig sikkerhedsløse nok, aldrig penge nok i banken og aldrig tilstrækkelige mængder af oplagret korn i sine lader, så man bliver tryk og kan slappe af og være generøs. Det sker bare ikke, for sagen er ikke, at verden er usikker, men at vi oplever verden som usikker, fordi vi bruger en opfattelsesmåde, som kun kan se verden ved at adskille. Det er netop den slags tænkning, der optrænes på universiteterne og på præsteseminarierne, og så undrer vi os over, at folk ikke kan tro på Kristi intime nærvær! Prøv nu at forstå, hvad jeg siger: Det at se ud fra overfloden er ikke noget irrationelt, og det kræver ikke, at man opgiver at bruge logikken eller den yderst nyttige fornuft. Det kræver kun, at

man anbringer forstanden i hjertet ved at udvikle et større, holografisk opfattelsesfelt. Det er derfor, at Jesus i den grad var en uforsonlig modstander af enhver form for ophobning og berettigelse. Det skyldes ikke, at det gør folk selviske, men at det gør dem blinde og straks driver dem tilbage til tendensen til at se ud fra knaphed, hvor de begynder at udskille sig og forsvare sig selv. Hvad enten det er åndelig eller fysisk rigdom eller identitet eller ret eller prestige, så vil alt, hvad der får én til at gøre sådan, bringe hjernen og hjertet ud af takt. Det fortæller HeartMath os. Vi ser ud fra adskillelsen og handler ud fra adskillelsen, og vi forråder den objektive virkelighed. Så for ham at se var det bedste udgangspunkt at arbejde med sin egen opfattelsesmåde og så handle derefter.

Man kan aldrig gå ud i verden som en kristen tjener og udføre en forkyn-dergerning og være formidler af Kristi uendelige overflod, hvis ens basale styreredskab er frygt, knaphed, konkurrence og mangel. Der er selvmodsigelser i budskabet, og man er hele tiden nødt til stille og roligt at arbejde på at indsnævre kløften ved at tage aktivt del i forvandlingen af bevidstheden på grundlag af *kenosis*, ikke som et moralsk redskab, men som et opfattelsesmæssigt redskab, som kongevejen til renselsen af erkendelsens optik. Det, jeg siger, er, at kristendommen er praksis-baseret. Forstår I, hvad jeg mener? Ikke teologi-baseret. Så længe man benytter den adskillende tænkning og kun den, og prøver at møde sandheden om Jesus og om kristendommen, så ender man med en mercator-projektion af Jesus, som Grønland på todimensionale kort. Men Jesus er ikke todimensional. Jesus er ikke rigtig til stede i en mercator-projektion. Man er nødt til selv at træde ind i udviklingen af den tredimensionale, kenotiske og hjerne-hjerte-afstemte bevidsthed, og så vil man begynde at forstå det.

Hvad man også finder i den tredje del af Jesus-vejen, som jeg vil berøre, er, at når man arbejder sig frem ad vejen, ser på livet ud fra overfloden og lader slippegestussen genoprette det felt af harmoni og medfølelse, som er brudt af den adskillende fornuft, når man bliver ved med at arbejde på at lære det, og man forsøger at møde livet med disse nye holdninger og måske den første læring på meditationspuden og så medbringer dem til hverdagens workshop – når man gør det, og omverdenen begynder at ændre sig og man ser mindre ud fra adskillelsen og mere ud fra helheden, så begynder man gradvist at blive til det, som Jesus kalder for en af *de ene*. Ordet bag det er *ihidaja*, et aramæisk ord. Det er en af de oprindelige, bevidnede titler, som Kristus fik af sine nærmeste, aramæiske tilhængere – *den Ene*. Ser vi i verdensreligionernes perspektiv

og især i Thomasevangeliets perspektiv, og ser vi så evangelierne i dette perspektiv, kan vi tydeligt se, hvad ordet *ihidaja*, "den ene", egentlig betyder. Det betyder "den, der ser ud fra enheden", den, der ikke behøver spalte synsfeltet for at kunne se, den, der ser ud fra en nondual bevidsthed, den, der ser helhedspræget. "Når I kan gøre to til ét ...", siger Thomasevangeliet. Som Jesus selv siger i saligprisningerne: "Salige er de rene af hjertet", altså de, der har et forenet hjerte. Salige er de, der har forstanden i hjertet, for de skal se Gud. Renhed har ikke at gøre med seksuel afholdenhed. Det har at gøre med at gøre to til ét, så man ser ud fra enheden. Det, vi ser, når vi ser ud fra enheden, er Gud. Man kan se det overalt. Og vi bliver også "ene", de, der ser ud fra enheden, mægler ud fra enheden og handler ud fra enheden.

Da vi nu nærmer os enden på forelæsningerne og indstiller os på eftermiddagsmødet, som bliver meget mere interaktivt, vil jeg omtale en sidste tanke om denne enhed. Jeg omtalte meget kort før pausen udtrykket *menneskesønnen*. Der foreligger sikre oplysninger om, at det var Jesu foretrukne måde at omtale sig selv på. Det er den eneste titel, som vi ved uden skygge af tvivl, at han velvilligt accepterede og frivilligt omtalte sig selv med. Jeg foreslog, at vi skal forstå dette udtryk på baggrund af dimensionen *bodhisattva*-bevidsthed – den fremspirende, andenaksetidsmæssige, nonduale forestilling om et barmhjertigt tjenerskab grundfæstet i et højere fællesskab. Med andre ord ser man ud fra enheden. Sådan som det er erfaret i den buddhistiske tradition, betyder det en person, som har opnået erkendelsen og er undsluppet genfødselskredsløbet, men vælger at blive her som en kosmisk tjener, så alle levende væsener kan blive befriet fra det. Hvis man lader være med at fokusere på genfødsels-elementet, er det en ganske god beskrivelse af Jesu selvforståelse. Tænk på: "Selvom han havde Guds tilstand ...", selvom han havde opnået nirvana, så valgte han ikke desto mindre at være her i verden for at hjælpe os, for at undervise og lære os at elske vores næste som os selv – ikke så meget som os selv, men *som* os selv. Han kom som den første repræsentant i Vesten for det kosmiske tjenerskab, som er fremtrædelsesformen for en højere bevidsthed, det næste udviklingsstadium for menneskeheden.

Jeg siger det, fordi mange, der hører om "den ene" og "den oplyste," tænker, at det virker temmelig narcissistisk: "Jeg vil være den ene, den oplyste, lederen". Men det betyder det ikke, for det rummer en selvmodsigelse, som fastholder jordforbindelsen. Denne mekanisme blev behandlet af den ledende biskop i den episkopalske kirke, da hun talte for bispekollegiet for nogle år siden og sagde, at der ikke findes nogen individuel frelse. Det vakte selvfølgelig

postyr, og hun var knap trådt ned fra podiet, før hun havde en hel sværm af vrede biskopper omkring sig, som rasede: "Det undergraver jo skriftemålet og det personlige ansvar!" Men hun har ret, for hvis det på Jesus-vejen er sådan, at egnetheden til at blive frelst netop består i evnen til at elske sin næste som sig selv, så kan der ikke være nogen individuel frelse. Ens frelse må nødvendigvis omfatte næstens, og næstens ens egen. Så hvis vi kalder os frelst på den kristne vej, forudsætter det, at vi ikke støtter os til "Strål mig op, Scotty"-holdningen bag individualfrelsen, som ulykkeligvis har domineret den religiøse fantasi i Vesten, og vender os til og bøjer os endnu engang for et højere fællesskab, som er vores evolutionære kald, for at formgive den enhed, som Paulus ramtmede karakteriserede med udtrykket "Kristi legeme", hvor de enkelte mennesker ikke er en slags kræftceller, der deler sig energisk og vokser på bekostning af helheden: "Mit liv, min trivsel, min bedring" og slår Kristi legeme ihjel. Vi har ikke råd til den adfærd. Vi kan ikke være kræftceller i Kristi legeme. Vi er nødt til sammen at gå til kemoterapien så at sige, den fælles transcendens, der fordres af os, så vi kan tænke, leve og handle ud fra dette højere fællesskab, som Jesus kaldte os til for 2.000 år siden. Når vi genfinder vejen, opdager vi omsider endnu engang, hvordan vi sætter fødderne, så vi kan begynde at gå. Her vil jeg slutte.

Efter frokosten vil jeg give en kort sammenfatning af det, vi har set på, for at spæde pumpen, og så vil vi tage spørgsmål og kommentarer, så længe vi kan.

3. "ARBEJDERNE I VINGÅRDEN" SET I VISDOMMENS PERSPEKTIV

Velkommen tilbage. Så skal vi starte om nogle få ... Ja, faktisk starter vi nu! De, der er på vej ind i salen, må finde deres plads og tilslutte sig os. Jeg vil spæde pumpen her i eftermiddag og gennemgå et sidste emne, som vil afrunde min del af dagen og lede op til jeres del. Jeg har tænkt mig ... hvis I ser på det ark, I har taget, da I kom ind, et ark med lignelsen om arbejderne i vingården ... Jeg har tænkt mig, at jeg vil lave en kort gennemgang af denne velkendte lignelse, således at jeg samler nogle af trådene fra visdomslæren og visdomslæreren Jesus, som vi har set på i formiddags. Jeg synes, at den uden sammenligning er Jesu sværeste lignelse. Den overgår langt "Den barmhjertige samaritaner." Den er virkelig svær.

Jeg husker engang, hvor jeg var tilhører ... Noget af det værste er at være

messepræst om søndagen i en episkopal kirke og tage imod en gæsteprædikant. Så han er i gang med andagten og har talt lidenskabeligt om retfærdig løn. Han begynder at prædike over lignelsen og siger så: "Det er meget godt i evangeliet, men egentlig fortjener folk en god hyre, en retfærdig løn." Velkommen til Jesus-temaparken! Det er beklageligvis sådan, at virkningen af at gå i kirke er, at når vi er der, vænner vi os til en formindsket virkelighed, en viden, som er mindre end i hverdagen, og en ditto kosmologi, og vi ved, vi skal på en rundtur i velkendte emner, for eksempel i Treenighedens pariserhjul og i Kristi to naturer, ja, en runddans. Men det er som en anden virkelighed, hvorfra vi vender tilbage til livet. Så velkommen til Jesus-temaparken! Men jeg synes, denne lignelse er usædvanlig, fordi den virkelig illustrerer det, jeg siger om, at Jesu egentlig havde det mål at forvandle menneskers bevidsthed. Det, denne lignelse gør, er, at den afslører og blotlægger skånselsløst, hvor man er i sin bevidsthed. Den er faktisk som en god buddhistisk *koan*. Man ser på den som på det både halvfulde og halvtomme glas. Jeg vil læse den en enkelt gang. Jeg ved ikke, om I har den samme udgave som jeg.

Himmeriget er som en vingårdsejer, som en morgen gik ud for at leje arbejdere. Da han havde aftalt lønnen med dem, satte han dem i arbejde i sin vingård. Da han gik ud klokken ni, så han andre stå ledige på markedspladsen, og han sagde: Gå I også hen i min vingård. Så skal I få det godt betalt. Det gjorde de så. Det gik også ud klokken 12 og 15 og sagde det samme. Klokken 17 fandt han også nogle stå ledige, og han sagde til dem: Hvorfor har I stået her hele dagen? De svarede: Fordi ingen har hyret os. Han sagde til dem: Gå I også hen i min vingård. Ved aftenstid sagde ejeren til sin forvalter: Tilkald arbejderne, og betal dem. Begynd med de sidste, og slut af med de første. Da de, der var hyret klokken 17, kom, fik de hver især den normale dagsløn. Da de første kom, troede de, at de ville få mere. Men de fik også hver især den normale dagsløn. Da de fik den, fik de ondt af sig og sagde til ejeren: De har kun arbejdet én time, og du gør dem lige med os, som har udholdt dagens byrde og heden. Men han svarede: Min ven, jeg gør dig ikke uret. Accepterede du ikke dagslønnen? Tag det, der er dit, og gå. Jeg vil give de sidste det samme, som du får. Må jeg ikke give dem det, der tilhører ... Må jeg ikke gøre, som jeg vil, med det, jeg ejer? Eller er du vred på mig, fordi jeg er god?

Av! Det er næsten umuligt, også selvom man står på hovedet, at undertrykke det råb, der vælder op i én: Det er ikke fair! Jeg har hørt nogle interessante kunstgreb, som skal glatte det ud. Men hvis vi et øjeblik skyder ideen om ret-

færdighed til side og betragter Jesus som en mester, kort og godt som en mester i at forvandle bevidstheden, så afslører denne bestemte lignelse fuldstændig skånselsløst, hvad man er tiltrukket af. Hvis man arbejder med den med sin normale forstand, som jo er det vi har, vil man uvægerligt være tiltrukket af mere/mindre. Så vil man straks synes, at de, der arbejder mere, skal have mere og at de, der arbejder mindre, skal, som den første siger: "Hvor kan du stille dem lige med os, som har udholdt heden?" Det virker rimeligt. Men Jesus er ikke ude på at tale om retfærdighed her. Han vil tale om bevidsthedens strukturer. Han lægger særlig vægt på, at hvis man er tiltrukket af mere/mindre, vil man uvægerlig opfatte det som uretfærdigt. Det er som en kat, der jagter sin hale. Mere/mindre, knapheden, ideen om, at de mest ydende skal have mere, vil helt dominere bevidstheden, så man kun kan håndtere dette her ved at opfinde en metafor, som siger: Der er altid plads til omvendelser på dødslejet. Det er den normale fortolkning, når en prædikant er nødt til at gøre noget ved det. Men se, det afdækker jo det kognitive, egocentriske styresystems tænkning, som bygger på differentiering og organisering af arenaen ved at holde styr på mere/mindre. Derfor er skyggesiden ved det, som ejeren antyder, misundelse og selvretfærdighed.

Det er også muligt at betragte lignelsen på en anden måde. Hvis I vil betragte den sådan med forstanden, så er det i orden. Jeg spørger jævnligt folk: Hvad er egentlig vingårdsejerens hensigt med at hente arbejderne ind? Skabe jobs? Ja. At få vingården høstet? Nej. Hvad siger han? Se på teksten. "Hvorfor står I ledige? Fordi ingen har lejet os." De skal være i vingården. Hans hensigt synes at være, at folk skal deltage. Han går ud og forbarmer sig sådan set over de, der står ledige derude. Lad os ikke tolke det protestantisk: "Lediggang er roden til ..." Men på gadehjørner ... I har sikkert, ligesom alle andre, set ledige stå på gadehjørner. Folk står bare og hænger, og de har ingen virkelyst. Der er ingen synergi eller kontakt, og folk står alene. Det er et entropisk system. Han ser på de ledige. De laver ikke noget og deltager ikke. "Gå I også derhen." Så det bliver et symbol på blandt andet et synergetisk, menneskeligt fællesskab.

Et andet spørgsmål her er: Var der tale om knaphed her? Nej, det var der ikke. Der herskede en overflod. De arbejdere, der blev lovet den normale dagsløn, fik den. Han optrådte ikke som Robin Hood. I grunden stiller han dem over for en model for deltagelse, som bygger på overflod og et højere fællesskab involveret i ... Bemærk, at overflod, på engelsk "a-bun-dance", rummer en dans. Overflod er ikke noget, man har, men noget man gør. Det er noget, man

del. Derfor inviterer han dem egentlig til en anden orden, en anden væren og seen.

Hvis man bruger hjertet til at opfatte, så fatter man det straks. Hvis man bruger forstanden, er det svært at fatte. Man begriber det først efter en rum tid. Den har den samme udformning, efter min mening som en buddhistisk *koan*. Man skal se på en ny måde for at løse gåden. Hvis man skal gøre det, skal man se på den ud fra et andet lag i sig selv. Sådan er *koan*-arbejde. Man op-søger mesteren igen og igen og bliver afvist igen og igen, indtil man siger: Aha.

Jeg vil lige sige en ting om lignelsen, før vi pakker den ud. Jeg mener be-stemt, at den bekræfter den påstand, at Jesus er stærkt interesseret i bevidst-hedens strukturer og i de opfattelsesændringer, som skal ske i os, hvis vi skal kunne se og handle ud fra overfloden. Han udstikker ikke bare moralske ret-ningslinjer. Han prøver at få os til at indse, at vores begrænsede synsmåde står i vejen for evnen til at efterleve evangeliet. Han holder et spejl op for os og siger som enhver god visdomslærer: "Se, her standser du op. Se, hvordan du bliver kapret af mere/mindre. Skyd det til side lige nu, og skyd dig selv som kristen til side. Se på bevidstheden, og se, hvad den fortæller dig om dig selv."

En dag for fem år siden underviste jeg i visdomslæreren Jesus i løbet af tre onsdagsaftener i en katedral i Vancouver. Den anden aften, hvor jeg talte om dette evangelium, altså denne del af læren, kom en fyr lidt forsinket – jeg tror, han var i trediverne – fandt sin kone og satte sig. Hun fortalte senere, at hun havde tigget ham om at komme. Han ville ikke med. Han havde bedre ting at lave. Han satte sig. Vi så på teksten, og jeg fik dem til at sidde. Vi sad stille, efter at jeg havde talt om den, og jeg sagde: "Se på den. Læs den. Mærk med hjer-tet." Pludselig gav han sig til at fortælle, hvad han så i den, og mens han talte om det, fik han lige med ét tårer i øjnene, og så begyndte han at græde. Der var som om, det skyllede hen over ham, og han forstod, hvad Jesus sagde, at der herskede overflod og målet var deltagelse. Det var ikke kun en intellektuel gåde. "Cynthia har udformet den meget smart." Han forstod invitationens ind-hold, og han forstod, hvorfor de færreste forstår den. Tårerne løb ned af hans kinder, og alle i lokalet blev stille, fordi vi indså, at vi omsider, også mig efter årtiers undervisning, stod over for det, det hele handler om, og den allervig-tigste virkning af, at noget falder lige igennem tænkningen og lander dér, hvor man oplever sammenhængen. Jeg ville bare nævne denne oplevelse som det sidste, jeg siger formelt.

Fra nu af tager vi en spørgerunde. Det sidste, jeg vil sige, er nogle ord af C. K. Chesterton: "Kristendommen er ingen fiasko. Den er bare ikke blevet afprøvet endnu." Når vi får hver eneste nye generation til at vende tilbage igen og igen til denne bundløse brønd af hellig visdom, så får hver generation en chance til at tilegne sig den og gøre sit bedste for at stræbe efter denne fødsel af en ny bevidsthed, som han har inviteret os til i to tusinde år. Så tak. Og Steve, forklar os, hvordan det skal foregå.

Vi skal nu have en stor cirkelsamtale. Hvis I kender til det, ved I, at der er en talestav. Jeg har staven, og jeg går rundt. Hvis I løfter en hånd, kommer jeg ... du milde! Så får I staven og kan tale. Når én har stillet et spørgsmål, og I løfter en hånd, så kommer jeg. Så går det glat. Så lad os begynde.

SPØRGERUNDE

Cynthia, det, du lige har talt om, har fået mig til at tænke på to ting om mennesker, som ... jeg hører det tit sagt ... Hvorfor skal spansk være ... Da mine forældre kom hertil, fik vi aldrig den behandling. Hvorfor får nogle mennesker denne store støtte og hjælp, når vi fik ... jeg tror, at det ... Det minder mig også om noget andet, jeg har oplevet. Jeg arbejdede for et transportfirma for halvtreds år siden. I Sydstaterne var chaufførerne i storbyerne allesammen hvide. Lagerfolkene var sorte. Men da jeg flyttede til Detroit og arbejdede i centrum, var jeg ... med personalechefen, og han sagde: "Se de dovne slamberter på hjørnet dérovre. Sommetider vil de have et job, men jeg ansætter dem aldrig." Så raceadskillelsen var værre i Norden end i Syden.

Jeg synes, der er en fin kommentar, som fører os lige til sagens kerne. En god måde at bevare sin ærlighed på i sit kristenliv er ikke at lytte til hovedet, fordi det er en værre lurendrejer, som kan finde gode grunde til, at enhver handling er hellig. Men pas på indsnævringen. Enhver handling, som man et eller andet sted kan mærke får én til at gøre sådan her og lukke sig for andre og ekskludere og sammenligne, så man er den bedste: "Dem." "Hvorfor gjorde de det?" "Hvor kunne de ..." "De er dovne." Den slags er altid et vink om, at man praktiserer kristendommen fra det kognitive hovede, og så ender man med at få en kulturelt betinget kristendom og ikke evangeliet. Man er nødt til at udvide sin

horisont og bevare denne åbenhed i sit indre for ikke at spotte Helligånden. Så tak, for din følsomhed.

Hvem har talestaven nu? Hej, hej, Roberta!

Jeg ville spørge om det senere, men jeg griber chancen nu. På cd-sættet 'Encountering the Wisdom Jesus' nævner du et samarbejde om en symfoni. Jeg gad vide, om den kan skaffes, og hvordan man får fat i den.

En symfoni?

Ja, lavede du ikke et koralværk?

Åh ja, åh ja, vi lavede en ... Jeg arbejdede med en komponist i Aspen, som nu har fået sin evige løn og vi skabte et koralværk med titlen "The Passion", som blev uropført af Aspen Choral Society langfredag ... hvornår var det nu? Jo, 2004, tror jeg. Du kan sikkert finde den. Der er stadig cd'er i handelen i dag. Jeg skulle skrive librettoen, og komponisten ønskede en tekst til langfredag, som havde budskabet om kærlighed og inklusion, og ikke budskaber om offerbevidsthed, had, udelukkelse og syndebugke, som i den grad præger beretningerne om Jesu lidelse i alle kilderne. Jeg skrev den, Ray Adams skrev musikken, og Aspen Choral Society sang den. Hvis du googler *Aspen Choral Society*, vil du finde frem til boghandelen, og så kan du bestille cd'en, og noderne er på vej.

Dér er talestaven, og min kvækerven dér har det næste spørgsmål.

Med hensyn til lignelsen, kunne det så ikke tænkes, at Jesus taler om den messianske tid, hvor det, du har talt om med hensyn til universalitet – og alle stærkt åndelige mennesker forstår det udmærket – at den handler om den tid, hvor alt er helt lige? For i vores dimension og virkelighed siger vi, at vi alle er lige, men vi ved, at nogen er klogere og nogle er dygtigere og mere atletiske end andre. Det er ikke sandt i vores virkelighed, men i den messianske tid er det efter min mening sandt, at vi alle er en samling atomer med nogle små forskelle, ligesom det også gælder for planter og dyr.

Jeg tror, Leif tager fat på emnet den messianske tidsalder. Vi har ikke så megen tid til at gå og rode med tingene eller udskyde alt til fremtiden, som bliver en

åndelig utopi, som får prædikerne til at blive sande. Jeg tror, at med hensyn til denne lighed har du ret i, at lighed for os i dag, forstået med vores rationelle hjerne, bestemt ikke er den lighed, der hersker i enheden. Hvis I søger et træk ved enheden, så se på Paulus' tanke om mange lemmer på Kristi legeme. Hvis alle var en lever, så Gud hjælpe os! Vi taler om en enhed, som bevarer forskellighederne og tilmed i en vis grad hierarkier, men får dem til at hænge sammen i en højere orden, hvori enhver individuel helhed opstår gennem deltagelse i helheden. Det er modellen.

En af de mest interessante teorier og filosofier, der er opstået i forbindelse med Ken Wilber og spiraldynamikken, er den stadigt voksende teori om bevidsthedens udvikling. Det, som du beskrev som den messianske tid, vil Ken og Don Beck beskrive som skiftet til det tredje lags bevidsthed, hvor vi bevæger os fra det rationelle til det pluralistiske, visionslogikken, og endelig til færdigheden i at tænke ud fra enheden.

Jeg tror, at det, kloden i dag presser os til at forstå, er, at den slags tænkning ikke længere er en luksus, og at vi må få mange mennesker til at lære den, og ikke først ved festbordet efter døden, men ved festbordet i dette liv. Vi lever i en verden, hvor de systemer, vi har skabt, altså ressource-, økonomi-, informations- og våben-systemer, alle fungerer på den indbyrdes forbundne enheds niveau. Vi har en global økonomi og en endelig ressourcemængde. Man kan ikke dumpe atomaffald, uden at det har konsekvenser for andre. Så de eneste forhindringer for enhedstænkningen er kirken og staten. "When will they ever learn ...". Så jeg tror, at tidens tegn helt umisforståeligt peger på, at vi må udvikle bevidstheden i Kristi navn og indse, at den messianske fest ikke kommer efter døden, men når vi vågner op og krydser grænsen mellem hovedet og hjertet og begynder at opleve den messianske fest her.

Ja, hvem har ...

... din kvækerven ... jeg kan normalt finde ...

Hej, mit navn er Mimi. Jeg har to spørgsmål på baggrund af min fordybelse i buddhismens ideer. Pema Chödrön siger jævnligt, at hvis man har en stor frygt, så skal man favne denne frygt og leve med den og gennemleve den, og den ide synes at være det modsatte af det at give slip.

Nej, det er faktisk det samme.

Javel.

Først og fremmest ... når hun taler om at favne noget, så er det vigtigt, når man arbejder med det her, at man forstår, at man favner noget som sanseindtryk. Med andre ord: Alle øvelser i at favne skyggen virker bedre, eller rettere virker kun, hvis favnen betyder, at man formår at blive ved det som sanseindtryk i kroppen, og ikke bare stikker af. Hvis man sidder dér og ryster af frygt og undgår at ændre ved situationen, så siger man: Okay, det er sanseindtrykkene af frygt, og de er til stede i mit nu, og derfor sidder jeg med dem. Jeg ændrer dem ikke, og jeg behøver ikke håndtere dem på nogen måde. Bevidstheden som sådan kan omslutte alt, hvad der opstår i bevidstheden, og blive ved det. Men det fungerer kun med sansningen. Mange kristne er desværre blevet overtrænet i at gøre alt med fornuften og måske med følelsen. Man favner ikke noget med dem. Man bliver ved det som sanseindtryk. Kan man det, indser man, at det er det samme som at slippe på sanseniveauet. For når vi skyder noget til side, når vi klamrer os og yder modstand, så lukker vi os. Når vi åbner os og lader tingene være, så er det det at give slip. Husk på forskellen mellem undgåelse og slippet. Det at give slip står ganske enkelt for en rummelighed, hvor ting kan optræde side om side, uden at man skal styre, reagere på, bemægtige sig eller manipulere noget. Så det er den samme øvelse. Den drejer sig om en indre rummelighed i modsætning til handlinger, som driver os ind i en indsnævring på sanseniveauet. Alt i det åndelige, teologiske, trosmæssige og mystiske liv er bygget på sansningens fundament. Det er et fundament, vi har overset i troslivet i to årtusinder, men dér ser man, hvordan ting er ens eller uens. Det var et rigtig godt spørgsmål. Var mit svar klart nok?

Ja, men jeg har også et andet spørgsmål. Jeg vil spørge om noget, jeg slås med. Jeg tror, jeg ville ønske, at kristendommen hed noget andet på grund af identifikationen med ... kristendommen.

Ja, ja, ja ... ha, ha. Ja, det er et interessant spørgsmål. Ja, der er mange, der tolker det sådan, at Jesus var kristen, og at han kun kom til verden for at skabe den kristne kirke. Så er der hele den bevægelse, der shanghajer ordet "kristen".

Når nogen spørger: "Er du kristen?," mener de i de fleste tilfælde: "Er du fundamentalist eller evangelikal?" Så betegnelsen er blevet så uklar, at det er rigtig svært at bruge den og undgå at gå i fælderne.

Men jeg tror ikke, den bedste løsning er at opgive at bruge betegnelsen. Efter to årtusinder duer det ikke. Jeg ser ikke på det, ligesom Marcus Borg og andre progressive teologer gør det. Jeg synes ikke, at kristendommens historie er en fejl. Jeg tror ikke, den fjerner os fra Jesu vision. Jeg tror, den er den uundgåelige følge af at fastholde Jesu vision, som er udsprunget af verden og dynamik og forandring. Så jeg er sådan set tilfreds med navnet, og jeg vedkender mig det, men jeg forsøger at nyvurdere den og indblæse den nyt liv med det, jeg opfatter som dens oprindelige hensigt.

Jeg synes, at kristendommen ... at navnet "kristen" kun burde kunne bruges, når man har bevist, at man kan efterleve den. Det burde ikke bruges, bare fordi man er født i et kristent land. Jeg tror, vi ville få større engagement, hvis det var sværere at få navnet. Men jeg forstår det godt. Så tak for det.

Hej. Du nævnte det, men jeg vil gerne høre mere. I Det Nye Testamente omtaler Jesus altid sig selv som Menneskesønnen. Syvoghalvfjers gange. Aldrig Guds søn. Hvad vil han sige med det?

Ordet "menneskesønnen" er et udtryk, der har voldt mange hovedbrud og virkelig udfordret teologer, lingvister og religionsfilosoffer. Mange kæder det sammen med passagerne om den lidende tjener. Min udlægning, som jeg må indrømme udspringer af min tværreligiøse interesse under min træning, er, at ordet i praksis svarer til *bodhisattva*, den kosmiske tjener, den, der er i færd med at bevidstgøre sig for kærlighedens skyld for at drive menneskeheden frem mod et højere fællesskab. Jeg tror, at Jesus var en vigtig, om ikke den vigtigste eksponent i Vesten for denne ånd. Sådan opfatter jeg ordet ud fra min egen praksis og min dialog med buddhistiske og sufi-islamiske venner og andre. Jeg tror, at Jesus ikke var særlig interesseret i de titler, der blev hæftet på ham – Gud, Guds søn, Guds enbårne søn, Messias. Disse titler holdt han distance til, både de verdslige og de religiøse titler. Men vi ser ham optræde stærkt og klart som en oplyst, kosmisk tjener, som arbejdede på at fremkalde en ny menneskehed. Det er, hvad jeg ser i ordet.

Hvis I tror, at Jesus var kristen, så vil J. J. Levine tage kærligt fat om emnet om to år. Så hold jer ajour.

Jeg læste din bog "Mystical Hope" for en hel del år siden, og da jeg lyttede til dig i dag, spekulerede og tænkte jeg i særdeleshed over det at åbne sig for overflodens nåde ... og spekulerede på, om du, da du skrev bogen, tænkte på det, du har talt om i dag, om det, der sker overalt i verden i dag ... det løfterige ved at flere og flere åbner sig for en dybere forståelse af denne overflod.

Efter min erfaring er håb ikke en reaktion på et resultat. Håb er en livskraft, der strømmer gennem én. Jeg er i tidens løb blevet mere og mere overbevist om, at når Paulus taler om treklangen tro, håb og kærlighed, så er det én og samme sag, men oplevet gennem tre centre i kroppen. Når Jesu nærværelse, denne imaginale, denne mere end sanselige, denne fortsatte, blivende nærværelse opleves med forstanden, så opleves det som tro. Når den opleves med hjertet, følelsernes center, ytrer den sig som kærlighed. Når den opleves i kroppen og sansningen, viser den sig som håb, som simpelthen er en uafviselig ... stråleglans, men det er nok for stort et ord. Men det er livskraften, viljen til at leve og være her, som suser op igennem det kropslige system uden det mindste hensyn til resultatet. Jeg tror, det er tegn på Guds usynlige, fortsatte nærværelses kongerige i vores liv for altid. Når vi åbner os for håbet, åbner vi os for kroppen, og vice versa. Når vi begynder at forstå, at håbet kommer fra kilden og ikke resultater, kan vi være fulde af håb i verden uden at være afhængige af det, der sker rent faktisk. Så mit direkte svar på dit spørgsmål er: Nej, jeg vidste ikke, da jeg skrev den – det var vist i 2000, den blev til – at noget af det ville ske. Vi havde ikke haft pave Benedict og slet ikke pave Frans og meget andet. 11. september var ikke sket dengang. Det var en anden verden. Alligevel havde jeg en tydelig fornemmelse af, at jeg skrev ud fra et eller andet, som vidste, hvad det gjorde. Ikke at jeg forudså noget, men håbet spirer frem.

Hvor er den?

Et spørgsmål: Hvad er det bedste, vi kan gøre, efter din mening for at bringe Kristi nye tilsynekomst tættere på vores verden i dag, den bedste enkelte ting, vi kan gøre?

Tja, for mig med min baggrund må det nødvendigvis være en pligtro, regelmæssig udøvelse af meditation. Det behøver ikke være lang tid. Men jeg mener, at det er dette her, efter min erfaring i hvert fald, som ændrer troen fra at være tankespind, fantasier, fantasifulde kognitive og emotionelle rekonstruktioner af virkeligheden, til helt konkret at afstemme nervesystemet med teologien, så vi ser på en anden måde.

Jeg mener også, at vi dermed er i kontakt med virkeligheden. Jeg tilhører et netværk af katolske nonner – nogle af dem har været aktive i Religious Women's Leadership Conference – som har forpligtet sig ligesom andre i hele verden til i tidsrummet kl. 6.00 til 7.30 om morgenen at meditere i solidaritet med de andre, der gør det på det tidspunkt. Jeg tror, vi begynder at skabe ikke-lokaliserede kraftfelter gennem det og øse af bønnens dybder, som kristne har opgivet at tro på. Der bør man starte efter min mening, og man skal ikke kun meditere. Jeg mener ikke, man skal meditere og så gå ud i verden uden at lære af det. Men meditationen vil præge os, og den vil gradvis ændre vores rytmer og ændre vores opfattelse af verden og ændre vores motivation og vores præferencer. Efter min mening er det dér, man skal stikke spaden i jorden og begynde at grave.

Du talte om, at man skal tro på Jesus ved at følge hans anvisninger, ikke ved at tro på hans navn. Hvad vil du sige til den, der siger, at han sagde: "Jeg er vejen, sandheden og livet, og ingen når Gud uden gennem mig." Det er, hvad jeg bliver spurgt, og jeg kan ikke svare igen.

Ja, hvis vi et øjeblik ser bort fra, hvad kendere af kirkehistorien ved og kun bør bruge, hvis de gør det konsekvent, at næsten intet i Johannesevangeliet er blevet sagt af Jesus, men at det udtrykker de mystiske og dybsindige overvejelser hos et gruppe kristne, som havde kendt ham ... bortset fra det ... Jeg griber denne passage, som jeg faktisk elsker, sådan an, at den kan høres på tre niveauer, som svarer til tre dybere bevidsthedsniveauer, som man møder undervejs på rejsen.

På det mest udvendige og eksoteriske niveau i det tankemæssige ekstrem hører man: "Jeg er hovedvejen", "Min vej er hovedvejen" og "Alle, der ikke følger mig, er fortabte". "Ingen kommer ..." Jeg henviser dem til King James-oversættelsen: "Ingen mand kommer til Faderen ..." Vi kvinder er sikre. Her er det kønsekskluderende sprog til kvinders fordel.

Men på det andet niveau, som plejer at blive kaldt det mesoteriske eller mellemste niveau, siger Jesus: "Jeg er en vej; følg mig. Jeg er vejen." En vej er en rute, man vandrer, og denne vej er troværdig. Man kommer ikke et skridt videre, før man begynder at gå. Det, han siger, er, at hvis man vælger den vej og begynder at vandre ad den, er den en troværdig vej, og den vil føre én til sit mål.

På det tredje eller esoteriske niveau vil man blive klar over, at alle veje, som er ægte, er til stede i alle andre veje, uindskrænket og helt og fuldt. Derfor skulle min lærer ikke gå til buddhismen eller til tværreligøse møder. Hvis man dykker ned i de kristne vande, får man kontakt med alt, hvad der ligger gemt dér. Buddha er i Jesus og omvendt. De er alle til stede i hinanden. Sandheden er nemlig udelelig hel og har en holografisk karakter, og enhver del, som har sin integritet, kan afspejle helheden. Det betyder, at man kan starte her og slutte her. Hvis man gør det fuldtud, vil man ikke savne noget. Men det er det esoteriske niveau.

Det, som egentlig er sket med kirken og som er det tragiske ved den vestlige kristendom, er, at de tre niveauer ikke er blevet forstået som det, som Ken Wilber kalder et transportbånd. De er afhængige af hinanden. Man kan ikke betragte kirken som sund, hvis den ikke har alle tre niveauer. Det eksoteriske niveau lukker os ind ad døren begynder at danne os religiøst og moralsk i en elementær livsmoral. Den mesoteriske vej uddyber den, når man udfører øvelserne og indprenter den dybere i sig og åbner indre rum, man ikke kendte. Den esoteriske vej, som langt fra er den gnosticisme, der dæmoniseres, er det, der virkelig giver os kendskab til troens lysende inderside og til, at sandheden altid strømmer, også i brodne kar, og at man bevæger sig fremad og bevæger sig udad og indtager sin plads som en ældste og som en tjener.

Der er sket det, at det mesoteriske og det esoteriske er forsvundet. Den eksoteriske kirke er i den grad stivnet i en korrekt, dogmatisk algebra, at den har opgivet at lede mennesker længere frem ad vejen, så de med tiden vil komme frem til den mildhed, ædelhed og helhed, som er meningen med det hele. Det er igen grunden til, at jeg mener, at denne praksis er det sted, hvor vi er nødt til at begynde at styrke vores kristne mission og sætte folk i gang og lære dem at meditere og være nærværende og selvbevidste, så de kan undgå jegets reaktivitet og kan begynde at leve med en større selvbevidsthed og tjenerbevidsthed.

Hej. Jeg hedder Michelle, og mit spørgsmål er: Jeg gad vide, om du, før du tager afsted, vil velsigne os og lede os i en meditation.

Det kunne jeg da gøre. Tak. Vi kan være stille til sidst, hvis det er det, der er behov for.

Jeg har slukket for talestaven.

Men der er en spørger bagerst.

Hej.

Hej.

Jeg gad vide, om der er stof ... Jeg har lagt mærke til aldersgennemsnittet her, og jeg gad vide, om du har bemærket eller set eller skrevet materialer for unge voksne, børn og unge mennesker, så vi ikke bruger energi på tanken: Nu har vi en masse snæversyn at overvinde, før vi kan komme videre.

Det er et rigtig fint spørgsmål. Der er mange, der har tænkt på det, og der er stor opmærksomhed på problemet. Jeg har faktisk venner, som er under 30 år, og jeg skal se nogen af dem i weekenden. Ét helt oplagt svar på spørgsmålet er følgende: Der er sangene fra Taizé, som er blevet et kendt samlingspunkt for unge mennesker. Der er også mange materialer om meditation og om kvækerismen og labyrint-arbejde. Der er mange veje ind i emnet, som er begyndt at tiltrække folk.

Jeg tager spørgsmålet op med stor respekt, fordi jeg tror, at vi virkelig har gennemgået et afgørende skifte i den tid, jeg har praktiseret det, som lægger Gutenberg-Bibelen bag sig. Det er velkendt, at folk, der er født efter 1970, har computersprog som modersmål, mens folk, der er født før 1970, har det som deres andet sprog, og hvis man ser på senere generationer f.eks. fra 2005 eller 2006, så er børn sikkert født i "skyen". Da mit barnebarn var 13 måneder gammelt, tændte han for sin moders mobil og foretog et opkald! Hvordan kunne det ske? Men vi står faktisk med teknologi i en helt anden størrelsesorden, og jeg tror, at en af de fælder, som ældre mennesker altid går i, er at tænke: Hvordan laver vi programmer, der tiltrækker de unge?

Jeg tror ikke, det går på den facon. Jeg tror, at for de lidt ældre af os er det vigtigt at være tro forvaltere og leve i overensstemmelse med vores modenhed

og alder med værdighed, integritet og mod, så vi bliver konkrete forbilleder for, hvordan ældre er, og overleverer traditionen elegant i vores liv. Jeg tror ikke, vi skal udvikle strukturer, fordi de bare bliver kasseret af nye generationer. Jeg tror virkelig, at de yngre generationer vil vende tilbage til det og finde de kilder, som åbner op for en dyb praksis – de findes skam – og samles om de ikoniske skikkelser, som efterlever deres ord, for eksempel Dalai Lama og pave Frans eller andre folk, og vil finde den visdom igen, vride den ud af sten, fordi det er en universel visdom. Den bliver ikke primært overleveret lineært gennem generationerne, men direkte fra kilden til hjertet. Jeg tror, den vil blive genskabt, jeg tror den vil blive genopdaget, og jeg vil træde til side og tilbyde mig som hjælper og forhåbentlig en autentisk udøver og så bare opmuntre de unge, der føler sig kaldet til at udforske den kristne vej, til at gå løs på den. Det er en vild, ny verden.

Der er også ... for Pat derovre vil gerne have mikrofonen. Nå, du har den. Godt. Pat, du får den i næste omgang.

Hej, jeg tænkte på aldringen, og som en af dem i fyrrerne kan jeg bekræfte, at medlemmerne af min generation virkelig tørster efter alt det, du har talt om her. Mit spørgsmål er ... jeg har ikke mine notater ... det er: Jeg tænker på vigtigheden af materialitet og kropslighed og konkrethed. Jeg tænker på, at den jegbaserede tænkning kan være tæt knyttet til de ydre ting. Jeg spekulerer over, hvordan vi opnår den evige livfuldhed, som du omtalte i morges, uden at vi dermed fremmedgør os eller distancerer os på en usund måde fra Guds verdens konkrethed.

Ja, det er et rigtig godt spørgsmål. Jeg vil pege på, at vi sådan set har et ældgammelt landkort, og det har altid været dårligt, men det er populært, som tyder på, at kontemplation og aktivitet er forskellige ting, og at kontemplation er for indadvendte, som sidder og venter på forvandlingen, mens vi andre arbejder og får børn og arbejder for retfærdighed. Sådan virker det ikke, og det gjorde det heller ikke for ørkenfædrene, som havde en fod i begge verdener. Hvis kontemplationen fungerer, grundfæster og uddyber den jer, så I kan gå ud i verden og handle klogt og dygtigt i den uden reaktivitet eller offerfølelse, og så vender I tilbage til den kontemplative ro og stilhed, så I kan frigøre jer fra resultaterne. Når I gør det, bliver I ikke ligeglade. Det betyder ... og her kommer et skønt citat. Det er fra Gerald May, stifter af Shalem Institute. Han skrev: "Når

tilknytning ikke længere motiverer én, vil ens handlinger afspejle den ubetingede barmhjertighed." "Når tilknytning ikke længere motiverer én, vil ens handlinger afspejle den ubetingede barmhjertighed." Det væddemål er værd at indgå. Vi ser det som drivfjederen. "Jeg skal knytte mig til børnene. Jeg skal bekymre mig meget, ellers er alt ligegyldigt." Men der findes en hellig ligegyldighed, som ikke er ukærlig, men en tillid til, at når man står i kærlighedens strøm og lader den præge sine handlinger, også selvom de er uvigtige, så kommer den til udfoldelse. Når vi bliver mere afklarede og mere fri for jegets tilknytning, opdager vi, at vi hører råbet fra de fattige og verden tydeligere og bedre er i stand til at reagere på det uden at handle reaktivt eller omklamrende. Det er væddemålet. Så det er vigtigt, at man bevarer jordforbindelsen.

Det er sådan set uheldigt, at i to årtusinders kristendom er hovedstrømmen i den kristne formidling gået gennem klostervæsenet. Man måtte undgå at knytte sig til verden for at få de åndelige goder. Det er ved at ændre sig, og det sker hurtigt. Der var selvfølgelig mange anabaptister, kvækere, herrnhutere og andre vidner, som var klar over, at det er livet med arbejde og familie, der bedst udfolder kærligheden, hvis man er villig til at disciplinere sin bevidsthed. Mit råd er: Bare fortsæt, og stol på, at hvis I har en fod i begge verdener, så vil de vokse sammen til én verden.

Mit spørgsmål er udsprunget af dit foregående svar om unge og strukturer og en anden væremåde hos dem. Jeg er for nylig blevet bekendt med Sheldrakes morfogenetiske felter. Den teori giver godt håb for det arbejde, som vores generation har udført i årenes løb, og som kan virke som tidsspilde. Men når du giver eksempler på børn, som meget hurtigt lærer nye ting til vores store overraskelse, og jeg tænker på min erfaring med mine børnebørn og med at følge Frans' ide om ikke at prædike med ord ... Jeg har sagt meget lidt i ord til dem, og jeg er dybt forundret over deres tilbagemeldinger om, at min ordløshed har virket meget stærkt på dem, og ligeså det, at jeg har været der i stedet for at belære dem. Mit spørgsmål er, om ikke de morfogenetiske felter giver håb om, at det vi gør, bygger sig op og faktisk bliver videregivet. Jeg synes bare, det er så vigtigt for nutidens mennesker, at de har den konkrethed, som han har fra videnskaben: Det duer.

Ja, netop. Vi har mistet mange forhåbninger. I de sidste hundrede år, groft sagt

den modernistiske tid, har den vestlige kultur oplevet en dobbelt ulykke i form af udviklingen af en dominerende naturvidenskab, som i evolutionens navn betragtede alt som tilfældigt, og samtidig udviklingen af en sygdomsbaseret dybdepsykologi, som har givet os et særdeles negativt syn på Guds nærvær i mennesket, men på trods af det og to verdenskrige og en mængde traumer, så har vi bevæget os fremad. Det år, hvor jeg blev født, 1947, blev jeg født ind i en traumatiseret verden – og mange her er i min aldersklasse – som havde mistet enhver tillid til dens grundlag og muligheder, til dens hellighed og til Guds eksistens. Der har faktisk være noget meget ædelt over boomer-generationen, fordi den har siksakket og bliver ved med at gøre det for at kunne mægle mellem den absolutte fortvivlelse, som vi var født ind i, og det mirakel, vi bedsteforældre ser folde sig ud i vores børnebørn. Børnebørnene er utrolige. Vi siger: "De er bare så ..." "Deres ide om at date består i at sidde sammen og sms'e til hinanden!" Og vi fatter ikke, at de kan holde ud ikke at have rigtig kontakt med hinanden. Men de udvikler sig til at være omsorgsfulde og barmhjertige og forbløffende optagede af klodens ve og vel. Jeg tror, det skyldes, at vi følger en cyklus. Vi har været gode mæglere i det store og hele, og jeg tror, vi skal fortsætte med det, når vi går fra vores år som arbejdende og engagerede samfundsborgere og til at være ældre, og være ældre og tillidsfulde, for vi har ikke haft ældre i flere generationer, men nu er vi her. Tak for det spørgsmål. Godt.

Der er du!

Jeg måtte slås med Pat for at få mikrofonen. Jeg kom før dig! Hun er den ældste her, og jeg veg pladsen for den ældste. Vi tilbyder et kursus i skelnen, som er et fantastisk kursus, på Moravian Præsteseminarium på den anden side af gaden ... for alle. Det er et stort emne, og du har omtalt det. Hvad mener du mere specifikt om skelnen og den klassiske definition af ordet: det at gennemgå de indre rørelser nøje og vælge at holde sig til Guds rørelser? Med dit standpunkt hvad kan du så sige om skelnen til os?

Jeg mener, at langt det meste, der er skrevet om skelnen i Vesten, bygger på en fundamental misforståelse. Ideen er, at vi er her, og Gud er dér, og Gud har en vilje, han ønsker, vi skal følge, og at det er som spillet tyve spørgsmål til professoren. Men hvad nu hvis vi i virkeligheden er Guds vilje, og Guds vilje til at slå rod og antage form i et menneskeligt livsløb, som er vores liv, er til stede som livskraften, så vi strømmer ud som Guds vilje efter Guds vilje, og der ikke

er nogen adskillelse? Det eneste, der står i vejen er vores bagvendte syn på det: Vi vil være adskilte fra Gud og følge hans vilje, og så opbygger vi denne relations-struktur over sagen. "Hvad vil Gud have, at jeg gør?" Det står i vejen, og noget andet, som også gør det, er tilknytningen til jeget. Den hindrer os meget tit i at høre Guds vilje. Jeg mener, at Guds vilje intet har at gøre med handling i 99 procent af tilfældene. Guds vilje har at gøre med at være til på en bestemt måde. Thomas Merton sagde engang, at det vigtigste ... Han siger, vi alle rummer en signalstation, som er Guds vilje nedlagt i os, jomfrupunktet, Guds kærlighed og sandhed. Det handler om at være i kontakt med den og undgå at blokere for dens signaler.

Den åndelige vejleders opgave er efter min mening ikke at hjælpe folk til at finde Guds vilje, men hjælpe dem til at forstå, hvad der hindrer dem i at lytte til signalerne, og så forsikre folk om, at uanset hvilken vej, man tager, hvis man så følger Guds vilje, altså lytter til signalerne, så vil man klare sig fint. Der vil være lidt godt, lidt skidt, intet som forventet. Men det drejer sig ikke om at få det rigtige svar, men om at øge og uddybe "sindigheden", som Thomas Merton udtrykte det. Det drejer sig ikke om valgfrihed, men om spontanitetsfrihed, som er færdighed i at være ubetinget til stede hvert eneste øjeblik og møde det med et ja. Det betyder ikke, at man accepterer alt, og heller ikke, at man resolut ændrer ting, men at man står ved sit ja og lever bevidst. Som et digt siger: "Vær som et blad, der ved, det kan falde når som helst og bestemme i hvilken retning." En skøn dialog. Det er mine tanker om skelnen mellem ånderne.

I Thomasevangeliet logion 6 er der en skøn tanke, hvor disciplene udspørger Jesus: "Hvad gør vi? Skal vi faste? Give almisse? Følge spiseregler?" Og hans svar er: "Hold op med at lyve, og gør ikke det, som I hader, for alt ligger åbent for himlen." Det er et godt grundlag for skelnen. "Hold op med at lyve, og gør ikke det, som I hader." Det er egentlig talt. Det betyder ikke, at bedste ikke skal inviteres til middag. Det betyder egentlig, at man ikke hele tiden skal forsøge at vride vand ud af en sten, altså gøre noget, som man inderst inde godt ved er uautentisk, og som er udfordrende og i bund og grund nedbryder eller undergraver ens integritet.

Det er tid til reklamer. Der går rygter om kurser i faget åndelig dannelse på den anden side af gaden på Moravian Præsteseminarium. Jeg vil gerne have, at de to initiativtagere til det rejser sig, så I ved, hvem I skal tale med. Barbara Tell

og Marcella Kraybill-Greggo, vil I ikke rejse jer? Der sidder en masse åndelige vejledere dér. Men hvis I vil vide mere om det nye valgfag, skal I tale med dem, og gør endelig det.

Først tager vi en reklame og så et spørgsmål, og så vil Cynthia guide os i noget meditativt noget. Det sidste, I vil, er, at jeg snakker løs efter det, og derfor gør jeg det nu.

Af kommende begivenheder har vi i marts Weber-forelæsningserne den første fredag. Det skal være lidt anderledes. Jeg skal finde en smart titel. Den kan være: "Er det protestantiske eksperiment forbi?" Men den skal være mere provokerende. Vi får besøg af John Franke, som er en evangelikal teolog fra Allentown. John vil fra morgenstunden tale om nye former for kirkekristendom, kirkefællesskaber og lignende. Han vil også tale om Nyapostolsk Kirke, som I nok ikke kender, som måske får 581 millioner medlemmer verden over i løbet af de næste få år, hvad kun få havde forudset ... interessant. Om eftermiddagen skal vi via Skype høre fra Amos Yong, som er en strålende pinseteolog, som arbejder med pinseteologi, som er noget nyt i pinsekirken. Læsere af Christian Century kender nok Lillian Daniel, som skriver for tidsskriftet, og hun dækker midterpositionen. Så vi får moderate evangelikale og pentekostale tænkere til at tale om protestantismen i det 21. århundrede.

Til november kommer John Crossan, som vil fortælle, hvad han gør ved Det Nye Testamente. John Crossan vil besøge os til efteråret næste år.

Så hold jer ajour. Hvis I ikke står på mailinglisten, så meld jer til, så I er ajour. I er bare for gode til ikke at vende tilbage!

Ét spørgsmål til, og så skal vi synge, bede ...

Steve, hvad med: "Hvorhen, protestantisme, eller hvorfor protestantisme?"

Ja, jeg havde regnet med, at den kom.

Hej. Jeg kender en masse af de mennesker, som er her, og jeg er ked af at køre i samme rille. Et af de problemer, som har sat sit præg på mit liv, er alvorlig sygdom. Jeg har haft brystcancer tre gange og siden haft æggestokkræft og behandles nu for et tilbagefald. Hver gang har jeg taget situationen som en mulighed for vækst, så jeg kan øge kontakten med Gud, og meditation er en stor del af det. Jeg blev forundret over det, du sagde. Jeg skrev hurtigt, og det

er nok upræcist. Du sagde: "Vi kan ikke være kræftceller i Kristi legeme og lade legemet dø." "Vi skal forenes med helheden." Da du sagde det, tænkte jeg, at det måske var mit næste mål, altså åndeligt set blive forenet med helheden. Jeg gad vide, om du vil sige lidt mere om, hvordan sygdom og spiritualitet kan mødes.

Det er ellers lidt af et spørgsmål. Jeg vil ikke svare generelt på det. Svaret er: Ja, og dybt og indlysende ... Mange af de mest strålende mystikere i kristendommen og andre traditioner er nået så vidt, mens de har lidt under alvorlig eller dødelig sygdom, og det er en tilstand, som er præget af en stor nåde og indsigtsformidling, når den forstås sådan. Det ved du sikkert meget om allerede. Den rummer en stor frihed fra det, der normalt svinebinder "raske mennesker", det, nogen kalder "morgendagens sygdom". Når man er truet på livet, bliver det nødvendigt at være bevidst og fuldt ud til stede i nuet. Det er en åndelig gave, og som med de morfogenetiske felter så er man aldrig alene om det. Man modtager noget fra Kristi legeme, og ens indre arbejde spiller med. Der er en overgangsfase. Jeg synes, du skal tage den seneste udvikling på din færd ... og hvis den ide, jeg gav dig om, at mennesker, som lever på kloden, egentlig her i Vestens industrisamfund er kræftceller i Gaias legeme på grund af vores udfoldelse uden hensyn til dens bæredygtighed ... det stemmer fuldstændig overens med den medicinske kræftmodel. Når man lever med det og med et forvandlet hjerte og ikke giver sig selv skylden for det, for det er du sikkert nået ud over, men med mulighed for at holde en del af det samlede hele fuldt bevidst og villigt i Kristi legeme og igen modtage fra legemet og give tilbage til legemet af din visdom og dit hengivne hjerte, så vil det føre til hellighed, og denne hellighed vil være helende på alle de vigtigste måder. Stol på det. Når der opstår frygt og der opstår fortrydelse og fortvivelse eller trangen til at give op, så mærk sanseindtrykkene af de ting, og lær at rumme dem uforbeholdent som det sted, hvor din kærlighed er, og så vil den styrke, det giver, være til støtte for dig. Tak for at træde frem og fortælle om den del af dit liv lige så åbent og nøgent som børnene på marken, så tak.

SANG OG AFSLUTNING

Det, vi gør for at afrunde dagen, er – en ny brug af skammelen. Vi skal synges en skøn sang, der er skrevet af Richard Rohr: "Vær stille og forstå, at jeg er

Gud." Den er let, men ideen er, at hver gang vi synger den, fjerner vi et ord.

Vær stille og forstå, at jeg er Gud.

Vær stille og forstå, at jeg er.

Vær stille og forstå.

Vær stille.

Vær.

Vi synger den et par gange, og så bruger vi et par minutter i stilhed, og så synger jeg den igen til sidst. Godt. Er i klare? Hvis I hører en harmoni, så følg den. Det er en nem melodi.

Vær stille og forstå, at jeg er Gud.

Vær stille og forstå, at jeg er.

Vær stille og forstå.

Vær stille.

Vær.

Igen.

Vær stille og forstå, at jeg er Gud.

Vær stille og forstå, at jeg er.

Vær stille og forstå.

Vær stille.

Vær.

Én gang til.

Vær stille og forstå, at jeg er Gud.

Vær stille og forstå, at jeg er.

Vær stille og forstå.

Vær stille.

Vær.

Vær stille og forstå, at jeg er Gud.

Vær stille og forstå, at jeg er.

Vær stille og forstå.

Vær stille.

Vær.

Amen. Gud velsigne jer. Lad os nu gå ud og elske og tjene og glæde os i Herrens kraft og lade alle Guds folk sige: Amen.

Undertekster: Søren Frederiksen